5 MAY 1955

No. 17—Vol.-LIII

Friday,
29th April, 1955

Registered at the G P O as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

*

Had it not been for the peace and the strength with 'prayer' never failed to give me, life for me would surely have assumed a different aspect from what it does need.

The function of religion is to hold the brute in man, in subjection by appealing to and rousing the Divine in him. And no one can acquire this frame of mind who does not every moment of his life, work, as if in the Great Taskmaster's eye.

Cultivate goodness, and by goodness is meant godliness. Do not only seem good but be good. "Do nothing in private of which you may have reason to be ashamed in public."

—H. C. Naitree.

—o—

"I do not want my house to be walled in all sides and my windows to be stuffed. I want the cultures of all lands to be blown about my house as freely as possible. But, I refuse to be blown off my feet."

—Mahatma Gandhi.

*

Indian Shops Put Behind Barbed Wire

[The following report appeared (with a diagram) on the front page of the 'Rand Daily Mail' on April 23. The newspaper deserves praise for giving full publicity to this case of rank injustice.—Ed. I.O.]

A STURDY, three-hundred-yard-long barbed wire fence was put up at Badplaas this week. It has the effect of making it difficult for Whites to deal at two Indian shops near the Government Mineral Baths.

At the same time the Transvaal provincial authorities have gazetted a notice proclaiming the road from the shops to the baths closed and opening a new road on the other side of the fence.

The business of the Indians has fallen, but there is still a trickle of buying—over the fence. Even nine strands of barbed wire has not stopped that. The fence cuts across the road that used to serve the shops and passes within two feet of one of them. Now orders are shouted over the fence and the goods brought out.

The building of the fence, in a way, also operates as a kind of "Group Areas Act." The Act could not be applied to the Indian shops at Badplaas, and no applications similar to those in other Transvaal towns, had been brought against them. The reason is that the Indians are nearly half-a-mile from the town on privately-owned ground.

The first shot in the campaign came two years ago, when the main road from Barberton was rebuilt, skirting the Indian shops and allowing access to the baths by a new road. But business went on.

A year later the Mineral Baths Committee erected corrugated iron road blocks on the old road. They were removed by the owner of the land, and no dispute was raised. This week the fence went up. Business is still going on.

The erection of the fence means that the shops are now about 1½ miles by road from the baths—instead of the 600 yards before. It means also that the seven petrol pumps now line a neglected, deadend road nearly half-a-mile from the new main road.

The town itself has a score of White dwellers and depends on visitors to the baths. The only shop is leased by the committee to a European.

Since the new road was made eight people have been killed in motor accidents on the sharp turn, almost right angled, into the town itself—five Europeans and three Natives.

The old, gently curving road into the town had stood for 70 years. It was included in the farm when President Kruger donated Badplaas to the Transvaal Government. The shops were built in 1931 and have done substantial business with Europeans.

Mrs. C. M. Cross, a well-known farmer in the area for the past 55 years and a customer at the store of one of the Indians since her arrival in the district, said that the erection of the fence was rather like the erection of a prisoners-of-war camp. "I now have a mile-and-a-half detour for my shopping and to collect goods offloaded at the store by the railway bus. I think this action is absolutely ridiculous. It is unnecessary and of no advantage to anybody."

Another resident said that it was blatant discrimination. "In the quarter of a century that the Indians have been here they have done a great deal of service to the community. Many Europeans who found themselves in difficulty have much to thank them for. To the one shopkeeper I have known for 25 years they have done a great disservice and have insulted a highly respected man."

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones?

Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY, the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The New India Assurance Company Limited

Principal Controlling Officers:

Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

FOR RUBBER STAMPS AND PRINTING

CONTACT

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS AND RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.

TELEGRAPHIC ADDRESS "QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

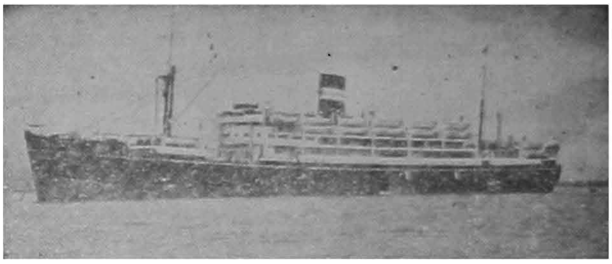

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Karanja due 29th April. Sailing 3rd May.

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class	single without food	£83—10—0
Second "	" " "	55—0—0
Third Class Bunk		28—10—0

Muslim Special Food £11—10—0 Ordinary Food £4—17—6
Hindu Special Food £10—3—0 Ordinary Food £4—5—6

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.

Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN
OPINION

FRIDAY, 29TH APRIL 1955

India And The Union Government

IT has come to us as a surprise that South Africa took the initiative for opening talks between India and Pakistan on the burning question of the treatment of Indians in South Africa. We must confess that we are not at all surprised that it has failed. The responsibility for the failure has been conveniently thrown on the head of Mr. Nehru, the Prime Minister of India, who has recently strongly criticised South Africa's racial policy and has appealed to the civilised world to take note of it. We have not the slightest doubt in our mind that not only every Indian but every non-European feels deep down in his or her heart that what Mr. Nehru has said is not only a hundred per cent true but that he has said it in the mildest possible terms comparing to what is actually going on in the Union today. It was indeed an act of courtesy on the part of the Government of India to have entertained the *gesture* made by the Union Government. For rather than a gesture it was an insult to injury. Those who are acquainted with the present state of affairs in this country must admit that the Government has thrown all sense of decency over board in its treatment of the non-White people.

It would have looked rather odd if the representatives of the Governments of India and Pakistan were to have sat at a round table conference with the Union Government discussing the treatment of four hundred thousand people of Indian origin, 80 percent of whom are South African born, while nine million Africans, the sons of the soil, were being persecuted in the most barbarous manner, uprooted from their ancestral homes, deprived of the right to own their own property, dumped miles away from the city into ghettoes, kept there under the guard of a Superintendent, sent away to labour colonies, if they were found unemployed, to do forced labour.

The horrors of Cato Manor are much in our local Press at present. "How shameful" they say. It is a place where thousands of Africans are living like worms criminally neglected by the municipality of a city which has the reputation of being one of the largest and most modern in the Union with all conceivable amenities–but for "Europeans Only," of course–and which is the envy of all visitors coming from all parts of the world. They seem to have awakened only now as though it had happened only yesterday, whereas it has been in existence for years. How many tears are being shed over it! But what is to be the ultimate fate of these poor neglected souls. A township is in the making for them ten miles out of the City. They will probably be shunted there in the not distant future and the Cato Manor slum will then be turned into a paradise for the White people.

For whom are we then going to cry? For the four hundred thousand Indians or for the nine million Africans whose lot is a disgrace to the civilised world?

The Indian question is no longer "Indian." It is an Asiatic question because the laws affect all Asiatics. Nor is it any longer an Asiatic question. It is a non-White question because all laws are directed against the non-Whites.

The United Nations is put to test. The fate of millions of non-Whites on the African continent hangs in the balance. Is justice and humanity going to prevail or White Baaskaap—which is the openly declared policy of at least the present Government of South Africa—and man's inhumanity to man? If the United Nations fails to settle this once for all its existence is worth nothing. It is no longer time to tinker with the question. Mr. Nehru was quite justifiably moved to sound a note of warning to the champions of freedom not to sit fiddling while Rome was burning but to speak out their minds in no uncertain terms.

Just recently one van Rensburg and his wife were sent to prison by the South African Court for ten years for ill-treating their children. The question of the treatment of the non-Europeans in South Africa is as much South Africa's domestic question as was the treatment of van Rensburgs' own children their own domestic question. If van Rensburgs' were held up before the South African Court for their inhuman treatment of their children, before whom should the South African Government be held up for like treatment of its ten million subjects but the forum of the civilised world?

AGAINST EDUCATIONAL APARTHEID

By EDWARD ROUX

THE struggle for racial freedom and equality in South Africa takes many forms. Campaigners for freedom are called upon to work in many fields. With the inauguration of "Bantu education," emphasis is at the moment concentrated on the educational field, the struggle for the mind of the young. I note that the S.A. Institute of Race Relations considers the new Bantu Primary School syllabus "educationally sound," and goes on to make certain constructive suggestions. However the bare bones of a syllabus is one thing; how it is clothed with flesh by the teacher, another. If Dr. Verwoerd has his way—and he is the Minister in charge—the new syllabus will be interpreted in such a way as to fit the African child into that particular niche in South African society which Dr. Verwoerd considers his proper place. No doubt something very similar will be attempted in "Indian" and "Coloured" education.

It is doubtful whether non-European teachers will willingly co operate in this scheme. They may not be able openly to sabotage, but they will undoubtedly offer emotional resistance; and it is difficult, if not impossible, for a teacher to conceal from his pupils his real views about the subject he is teaching. Without active help from the teachers Verwoerd will be able to do very little. We may expect in the near future to see brain washing exercises in the normal colleges and possible attempts to "re-educate" the present non-European teachers. It is doubtful whether much success will attend such efforts, and the authorities will therefore have to curtail syllabuses even further, so that they will no longer appear "educationally sound" even to the S.A. Institute of Race Relations.

The present campaign against the Bantu Education Act which is being waged by the African National Congress on the Witwatersrand has been very effective in impressing upon parents pupils and teachers the essentially anti-African character of the Act. It has begun to prepare the ground for the lenghty struggle that will follow. The African people have not got the resources as yet to replace Verwoerd's schools with schools of their own, and in any case the authorities now have the legal power to suppress any schools which may be started. African parents will eventually have to choose between sending their children to the Government schools or letting them grow up without formal education. So bitter is the feeling against the Act that many may be prepared to choose the second alternative. "Better no education than education for slavery," they will declare. If the Government wants to force the children to attend school it will have to extend compulsory primary education to the non-Europeans and that will produce a very interesting situation

Whatever the final outcome of the present protest may be, it is clear that the political leaders of the non-Europeans (and this includes the rank and file of the Congress, for, however humble any Congress follower may be, he is by virtue of his position a political leader) will have to assume increasingly the role of teachers. They will have in the home, in the street, in the church or the sports organisation, to counteract the slave mentality which Bantu education seeks to inculcate among the young.

The Bantu Education Act may well be a boomerang which will fly back and strike the thrower. Verwoerd and company may in the end be sorry that they did not leave well alone.

INDIAN QUESTION AGAIN IN THE FOREFRONT

INTERESTING NEGOTIATIONS BETWEEN UNION AND INDIA

NEHRU BLAMED FOR ABRUPT ENDING—PAKISTAN ABSOLVED FROM ALL BLAME

Capetown, Sunday, April 24.

THE Union Government, because of certain remarks made about South Africa by the Indian Prime Minister, Mr. Nehru, has abandoned any further attempts initiated by itself for a round-table conference with India and Pakistan on the Indian question in South Africa, according to an official announcement in Capetown today.

The Union Government initiated an exchange of telegrams on December 17, 1954, proposing that the matter be discussed outside the United Nations on the basis that the problem was purely a domestic concern to South Africa, the announcement said.

During this exchange Mr. Nehru made two speeches in New Delhi in which he was reported to have referred to the "tyrannical oppression" of Natives and "dastardly happenings" in South Africa He was also reported to have said: "Let the South African Government forget about Communism and learn some decency."

The Union Government referred the reports to New Delhi and asked if Mr. Nehru had been correctly reported. The Indian Government replied with extracts from the speeches confirming the passages complained of.

The Union Government informed the Indian Government that these "unfounded charges and unseemly attacks on the Union Government," coming at a time when telegrams were being exchanged to arrange amicable talks on the Indian question, forced the South African Government to conclude that the Indian Government was deliberately attempting to wreck the proposed discussions.

In these circumstances the Union Government was regretfully obliged to abandon the attempt, and Mr. Nehru must bear the responsibility for its failure, the statement said.

Union Government's Telegram

The exchange of telegrams began before Mr E H. Louw assumed the portfolio of External Affairs.

In December the following telegram was sent from Pretoria by the Minister of External Affairs to the Ministers of External Affairs of India and of Pakistan:

"I have the honour to refer to the question of the treatment of persons of Indian origin in the Union which the governments of India and Pakistan continue to raise in the international forum.

"As the Governments of India and Pakistan are aware the Union Government regards this question as one of purely domestic concern and maintains that the United Nations is precluded by the provisions of Article 2 (7) of the Charter from intervening in the matter.

"While denying the right of any other Government to concern itself with this question the Union Government has nevertheless in the past been prepared to have discussions with the Governments of India and Pakistan with a view to seeking a solution which would be acceptable to the Union. The Union Government, however, categorically refutes the statement in connection with the Union's claim to exclusive jurisdiction made by the Indian representative (Mr. Menon) before the Ad Hoc Political Committee at its 20th meeting on October 27, 1953. Indeed the statement was refuted before the same Committee by the Union's representative (Mr. Jooste) on October 28, 1953.

"The Union Government's attitude in regard to discussions with the Governments of India and Pakistan remains unchanged. It could not agree to participate in discussions except on the clear understanding and recognition by the Governments of India and Pakistan that the Union's willingness to discuss the matter outside the United Nations would not affect the juridical position.

"If the Governments of India and Pakistan should wish to discuss this question outside the United Nations and on the basis outlined in the foregoing the Union Government would be available for such discussions."

India's Reply

The Indian Minister of External Affairs replied: "The Government of India welcomes the approach made by the Union Government to discuss the question of the treatment of people of Indian origin in the Union which the Governments of India and Pakistan have raised in the United Nations.

"The Government of India notes that the Union Government refutes the statement made by the Indian representative before the Ad Hoc Political Committee in connection with the Union's claim to exclusive jurisdiction. It also notes that the Union Government agrees to participate in the discussions only on the clear understanding and recognition by the Governments of India and Pakistan that the Union's willingness to discuss the matter outside the United Nations would not affect the Union's juridical position.

"The Indian Government has always been ready to discuss the problem in a spirit of co-operation and friendliness. It is therefore willing to participate in the proposed discussions on the understanding that such participation would not in any way signify a departure from or prejudice to the stand taken by either Government on the question of domestic jurisdiction.

"The Indian Government would reiterate its view that it has no intention of interfering in the domestic affairs of South Africa. The problem is, however, not one of purely domestic concern to the Government of South Africa. The Union Government would appreciate that it has to be viewed as one in which the Governments of South Africa and India are both interested because of its various implications which have an international significance.

"The Indian Government is unable to disregard the purposes and principles of the Charter of the United Nations and the resolutions passed by the United Nations from 1946 onwards and the obligations arising therefrom

"The Indian Government hopes the Union Government will consider this a satisfactory basis for discussing the question and seeking a way out by mutual agreement."

A telegram in the same terms was received from Pakistan.

Purely Domestic

The Union Government replied: "The Union Government notes that the Indian Government is willing to participate in discussions on the understanding that participation would not in any way signify a departure from or prejudice to the stand taken by either Government on the question of domestic jurisdiction.

"In view of this understanding suggested in your telegram it is difficult to understand why the Indian Government in the following paragraph insists that the problem is not one of purely domestic concern to the Government of South Africa, and that it has to be viewed as one in which the Government of South Africa and India are both interested because of its various implications which have international significance.

"If as appears to be the case the Indian Government intends to use the above-mentioned assumptions as a basis for the proposed discussions it will not be possible for the Union Government to participate.

"The Indian Government further states it is unable to disregard the purposes and principles of the Charter of the United Nations and the resolutions passed by the United Nations from 1946 onwards and the obligations arising therefrom. Does this mean the Indian Government proposes the suggested discussions should be conducted with due regard to the purposes and principles of the Charter and resolutions of the United Nations?

"If that is the intention the proposal would constitute a complete refutation of the view of the Union Government that the matter is one of purely domestic concern and that the United Nations is precluded by Article 2 (7) of the Charter from intervening. The Union Government would not be able to agree to such a proposal."

Indian Government's Reply

To this the Indian Government replied: "The Indian Government has already expressed in its telegram of January 14 its willingness to participate in discussions with the Union Government on the understanding that participation would not in any way signify a departure from or prejudice to the stand taken by either Government on the question of domestic jurisdiction. The telegram merely reiterated the basis of this stand.

"The Indian Government presumes that the Union Government would not expect it to give up this stand as a condition precedent to the opening of the proposed discussions. If this presumption is correct there should be no difficulty about discussions being held. If, on the other hand, the Union Government would insist on it giving up the stand which it had hitherto taken it can only conclude the Union Government was not serious about holding any discussion.

"In that event the Indian Government would disclaim any responsibility for failure of the present initiative for opening talks between the two Governments."

A telegram in the same terms was received from Pakistan.

On April 11 the Minister of External Affairs sent the following telegram to the Indian Minister of External Affairs:

"The reply of the Union Government had been drafted and was ready for transmission when my attention was directed to United Press and Reuter reports of a speech at New Delhi by the Indian Prime Minister in which he was reported to have stated inter alia that he called on Russia and the United States to declare their stand on "the tyrannical oppression of Natives and people of Indian origin by the White South African Government." He was further reported to have referred to the "naked racial persecution being perpetrated by the capitalist White Government of South Africa on African and Indian people there.'

"The Indian Prime Minister is further reported to have said: 'What is world opinion about the dastardly happenings in South Africa today?' and 'Let the South African Government forget about Communism and anti Communism and learn some decency.'

"If the Indian Prime Minister was correctly reported then it would obviously be impossible for the South African Government to pursue any further the approach made in good faith to the Indian Government.

"In the circumstances the South African Government would like to be informed whether the excerpts from the Indian Prime Minister's speech have been correctly reported, and would further be glad to receive a copy of the speech."

A copy of the telegram was sent to the Pakistan Minister of External Affairs for information.

Mr. Nehru's Speeches

The Indian Government replied saying its Prime Minister recently made two speeches dealing with foreign affairs—one in Parliament in English, the other an extempore speech in Hindi at a large public meeting in New Delhi.

The telegram said in the course of his speech in Parliament Mr. Nehru referred to racialism as follows:

"Now again there is a good deal of talk about Communism and anti-Communism. Both are important. I do not deny that. But what about some outward and odd things happening in the continent of Africa? What about that tragedy—that human tragedy that is continually taking place in the Dominion of South Africa—hundreds and thousands of people lifted up bodily from their homes and taken away somewhere else?

"Why do we not hear the champions of freedom talk about this? They are silent. They simply pass it over. But they should realise that people in Asia and Africa, though they may not shout very much about it, feel it. Sometimes they feel it more than Communism and anti-Communism.

"It is a human problem for us—this racialism. This human problem may become a very dangerous problem. This problem of racialism and racial separation may become more dangerous than any other problem the world has to face. I should like the countries of Europe, America, Asia and Africa to realise that and not to imagine that we are putting up with these things that are happening in Africa, whether on the colonial plane or on the racial plane. They hurt us.

"Simply because we cannot do anything effective and we do not want to cheaply exculpate ourselves by merely shouting, we remain quiet. But the thing has gone deep down into our minds and hearts. We feel strongly. When we talk so lightly about other matters, some of which are more important it simply means that our standards are very different—what we consider important and what we consider less important."

The telegram went on to say that Mr. Nehru, as translated in the English-language Press, was reported to have said: "We will never forget this open "zoolum" which the South African Government is perpetrating with impunity on millions of African and Indian people there.

"This naked persecution on the basis of colour will never go down the throats of these people. We are not prepared to tolerate this racial persecution under any consideration of Communism or anti-Communism. Let the South African Government forget about Communism and learn some decency.

"If there is no decency then what else remains in the world? The only consideration weighing with the Government there, is the colour of people who are being uprooted as Black. This fantastic White skin policy is very dangerous in the present day world."

On April 21 the Union Government replied:

"In the circumstances the Union Government is regretfully obliged to abandon the attempt made in good faith to discuss existing differences in an amicable spirit. The Prime Minister of India must bear responsibility for its failure.

"The Union Government proposes to publish this exchange of telegrams on Monday morning, April 25."

Telegram To Pakistan

A telegram was also sent by the South African Minister of External Affairs to the Pakistan Minister of External Affairs saying the Indian Minister of Foreign Affairs has confirmed reports of speeches by Mr. Nehru.

After quoting the text of the Union Government's telegram to the Indian Government, the telegram said:

"You will I am sure appreciate that in regard to this particular matter discussions could not take place only with the Pakistan Government. Not only is no distinction made in South Africa between Indians of the Moslem, Hindu, and other faiths, but there is the further fact that about 80 per cent. of South African Indians are Hindus.

"In conveying to you this decision of the South African Government I would at the same time express appreciation of the fact that in spite of differences of opinion on the main issue the Pakistan Government has shown a willingness to discuss this matter on its merits. I wish to emphasise that your Government is not responsible for the failure of the attempt initiated by the Government of South Africa to discuss the differences in an amicable spirit."

India's Final Reply

The Indian Government has disclaimed responsibility for the breakdown of the proposal for talks with the South African Government.

In its reply published in New Delhi on Sunday, the Indian Government said: "The Government of India has openly and persistently criticised the treatment to which people of non-European origin in the Union are being subjected.

"They have also been unrelenting in their efforts to bring the condition of these people to the notice of the world.

"The Union Government had not altered their repressive measures pending talks in which the Government of India hoped to participate.

It was, therefore, unreasonable to expect the Government of India to refrain from criticism of these measures during any interim period.

"They entirely disagree with the allegation that they are responsible for the failure of the attempt to start discussions between the two Governments.—Sapa.

All political comments in this issue except where otherwise indicated by Manilal Gandhi of Phoenix Settlement, Phoenix, Natal.

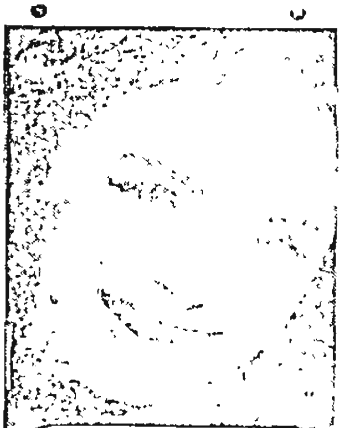

For the modest cost of a tin of Sunbeam you can improve the whole appearance of your home. See the difference for yourself...when your stoeps and window ledges are gleaming with Sunbeam's rich glowing colours

Shines...and shines...and shines in red...green...black at their brilliant best

47 9636 2

OUR RACIAL DISEASE

By PATRICK DUNCAN

MAN is too weak and subject to selfish temptations to be entrusted with total power. This is a platitude, yet it is one of the keys to understanding the misery of our country.

We have a small group—the White section—which has now succeeded in depriving all the other South African groups of political power, and now possesses almost total power over those groups. Our present masters do not try to conceal this fact. They are not ashamed of it—on the contrary, all their energies are bent in directions that will help to maintain this fact. From this fact stem numberless abuses, abuses so many and in every walk of life that we can no longer keep count of them.

My prescription for these abuses is that all ought to share equally in power. All (in modern terms) ought to have the vote.

If South African Indians had the vote, would the Government continue to buy rice at 5½ pence per lb, and let consumers have it at 1/1, making a profit for the State of about £600,000 per annum? The Government explained that all these profits were used up in fortifying bread, but this explanation is not entirely honest because (1) the fortified bread scheme was not made conditional on the overcharging on rice, and (2) different population groups eat rice and bread as staples This is a case of robbing Pather to pay Paul. Let the Government remember the poverty of Indians as disclosed in the "Natal Regional Survey," and let them remember that in Durban, in 1951, the infantile mortality rate for Indians was seven times as heavy as for Whites, and the Union tuberculosis rate for Indians was for 1951 five times the rate for Whites The "Survey" says that these figures "are only explicable by a low level of subsistence." These are the people who suffer from a deliberate Government decision to profiteer out of the import of rice.

If Africans had the vote would the dog-tax be as it is in the Orange Free State today? If you are a Parliamentary voter (i e White) you pay 7/6 a year for two dogs But if you are not, you pay between 25/- and £5 a year *per dog*. It may be right to discourage packs of dogs belonging to Africans. I cannot judge. But if it is right to penalise X for having a dog, then it is monstrously unjust not to penalise Y for doing the same thing.

Of course dog taxes are small beer, but they indicate a deep-seated disease. I have often diagnosed this disease before—it is the cancer of race discrimination. It is a cancer that will continue to threaten our national existence until it is cut out.

Fortunately signs are not wanting that this disease is being recognised by an ever-widening circle of people in South Africa. Just the other day a Nationalist M.P., Mr. Basson from South West Africa, made a speech, in which he urged South Africans to face realities. One of the realities was that "no race, section, or group of people of any size could be held in political subjection for any length of time." (House of Assembly April 1, 1955). This is an admission that the Whites do "hold in subjection" the other groups of South Africans. It is a welcome change from the dishonesty of most other Whites, who pretend to themselves that there is no oppression in South Africa, that 'the Union spends ten times as much on its Bantu as the British (French) (Belgian) areas of Africa.'

Mr. Basson ended by pleading for a *fair* partition of South Africa. It is of course possible to imagine a *fair partition, if* the Whites got one sixth, and the others five sixths of the mines, factories, etc. But I do not think that this partition will take place. I do not think that the Whites really want it, or that the others will allow it. I believe that on the contrary we shall grow closer to each other, and grow to like each other better, and learn to welcome each other's presence in our country. If this happens it means that we are within measurable distance of curing this cancer that today is making our non-Whites miserable, and is corrupting our Whites.

THE NEW DEMOCRACY

The 'Cape Times' dated March 22, has the following interesting leading article vividly describing the true nature of the so called democratic rule in present-day South Africa:—

THE Prime Minister on Friday could be reported as having said: "I know of no civilized land in the world more democratic than South Africa and whose citizens have more freedom." Mr. Strijdom can make this remark of a country where more than 70 per cent. of the inhabitants have practically no political rights, no say in the making of the laws (often stringent laws) which govern them and no say in the spending of the taxes which they pay It *is* a country where the 100 year-old political rights of an under-privileged eight-per-cent. of the population are about to be restricted. The houses of everybody, including the 20 per cent. or so of voters, can be entered at any time of night by a bewildering array of officials, from a junior policeman to an authorised communist officer. Individuals can be deprived of their livelihood at the stroke of a politician's pen, newspapers can be closed down if a politician chooses to think that they are communistically suspect, emergencies can be declared with practically no parliamentary control and with most of Parliament's powers reverting to another politician. Private gatherings are open to any policeman, there is an elaborate business of bans which can be arbitrarily applied to individuals and areas, and in terms of which the 1,000,000 inhabitants of the Rand had to ask a policeman for permission to hold a church service or a school bazaar. Only those books can be imported which meet with arbitrary approval of a politician. The lives, liberties and property of 70 per cent. of the population are at the mercy of the Minister of Native Affairs. A bureaucrat decides the language in which a child shall be taught. There are floggings on an astronomical scale in terms of a restriction of the discretion of the courts, the status of which is measured by the fact that a committee of *professional politicians* could be set up to put the Appeal Court right on a matter of pure law. We are all about to carry passes. And the Prime Minister can describe us as the most democratic land in the whole wide world.

This curious failure to speak a common language is not limited to the Prime Minister. Quite ordinary men who protest against the curtailment of the elementary liberties for which our forefathers fought have been described as "friends of communists and criminals," Where will the process end? There is a bill on the list which proposes to give Dr. Donges the total, limitless and unrestricted right to say who shall be permitted to leave the country. The feature of the bill is that *it is quite categorical;* the Minister need not even go through the *motions of thinking* that the victim of his authority is com*munistically-inclined.* A citizen who fears that he is about to be *irreparably* damaged by the actions of another has an age-old *right to seek the protection* of the courts, but the Government is about to claim a three-day period of grace for its actions, whether the victim is a communist or a tory. We are probably on the verge of censorship of all reading matter, and the censors will probably be burgesses appointed by the politicians and they will certainly work in secret. Those who protest against this reversion to the Middle Ages will no doubt be described as "lovers of pornography. We wonder what title will be earned by those who one day will probably have to object to the elimination of the democracy represented by our present system of local government. Those who fear that traditional trade-unionism is *in extremis* in South Africa are probably fellow-travellers, a title which will no doubt be shared by those who hate the idea of the State telling the universities who shall be admitted as students, But we must not worry. We are the *most democratic country in the* world and critics of authoritarianism are slanderers of the homeland, friends of communists, sissies, and well wishers of criminals.

PROVISION

We are cash buyers of POLISHED RICE, RICE PADDY (Unhusked Rice), in any quantity.

Send samples to:

AISEN

SOUTH AFRICA (PTY.) LIMITED

P.O. Box 11012. Johannesburg.

Bankers: BARCLAYS BANK D.C. & O.

DONGES' COUNTER-ATTACK ON INDIA

THE Minister of the Interior, Dr. T. E. Donges said at the Nasionale Party rally in Mossel Bay, last Sunday, that if India wanted to be taken seriously in her criticisms of the domestic affairs of other countries then she should sweep before her own door.

Mr. Nehru, Prime Minister of India, had been reported recently as saying that the South African Government should learn some sense of decency.

If Mr. Nehru was correctly reported, then his reply to Mr. Nehru was: "If we have need to learn some decency we certainly would not take India as our guide."

Before pointing a finger at other countries India should first grant to her own people some of the human rights which she demanded for people in other countries. What about the 51,000,000 untouchables in India?

Mr. Nehru was reported to have referred to the "forced removal" of the Natives of the Western Areas in Johannesburg to Meadowlands

He seemed to forget about the forced removal of 7,000,000 Moslems from India to Pakistan. This removal was carried out with the confiscation of property and other hardships and sufferings. There was no question of providing new homes in decent surroundings, as had happened at Meadowlands, where the Natives were pleased with the way they had been treated.

If it were true that Indians in South Africa were oppressed, one would think that they would be only too happy to escape from this oppression to the paradise in India. Although they were offered free passages and bonuses if they wanted to go to India there was no move on their part to accept the offer. Unlike the Moslems that had been moved from India to Pakistan, they could sell up their property, in addition to getting a free passage and a bonus.

Unable To Answer

The Moslems moved from India had not been allowed to sell their property. It was confiscated. Mr. Nehru complained about the Group Areas Act, but in India there were areas where the transfer of property was prohibited, except under permit. These were some of the things that India was unable to answer. Mr. Nehru talked about the freedom of the Native people in the Union, but what about the freedom of people in India?

For example, the Nagas, who enjoyed a state of civilisation far higher than the Natives of the Union, had asked for their freedom and independence but it had been refused them. Kashmir had asked for freedom but had been offered a referendum at the point of the bayonet. India had appealed to the United States of America to end "tyranny in South Africa." There was no appeal to Russia to free the people held in bondage in slave camps there.—Sapa.

DR. DADOO REPLIES TO DR. DONGES' ATTACK ON NEHRU

DR. DONGES' references to Mr. Nehru, the Indian Prime Minister, and to the South African Indian community in a speech which he made at the Mossel Bay Town Hall on Sunday night were strongly condemned by Dr. Y. M. Dadoo, ex-President of the South African Indian Congress, in a letter of protest which he has addressed to the Minister of the Interior. The letter states:—

"As a South African of Indian origin I wish to lodge my strong protest against what appears to be a deliberate misrepresentation of facts in regard to Mr. Nehru, the Indian Prime Minister and in regard to the South African community which you deemed fit to make in a public speech at Mossel Bay.

"You alleged that there was discrimination against the 'untouchables" in India. The fact of the matter is that the new Indian constitution guarantees full and equal rights to all its citizens and any discrimination against a person or group of persons is made a criminal offence punishable by law. The 'untouchables' of yesterday are citizens of today in the new Republic of India and are able to participate in the governance of the country as Cabinet Ministers in the central and provincial governments as well as members of all the Councils of State. They, unlike the non-European people of South Africa are fully and lawfully entitled to own and occupy land and property anywhere without discrimination.

"It is true that customs die hard and there may be certain instances of some orthodox Hindus resenting the acceptance of 'untouchables' on a basis of equality but such an attitude is generally condemned and the offender is liable to criminal prosecution.

"Your reference to 'the forced removal of seven million Moslems from India to Pakistan *vis-a-vis* the forced removal of African people from the Western Areas to Meadowlands is as irrelevant as it is mischievous in view of the fact that the Indian migration with all its attendant tragic consequences was born out of great historical upheavals connected with the transfer of political power from British into Indian and Pakistan hands in 1947.

"It is illogical to compare it with the well-calculated brutal plan of the Nationalist Government in forcibly removing peaceful African citizens from the Western Areas and robbing them of their legitimate right of ownership. The Indian people take strong exception to your remark that 'if it were true that Indians in South Africa were oppressed one would think they would be only too happy to escape from this oppression to the paradise in India.'

"We claim that over 98 per cent. of South African Indians together with the rest of the non-European people, are oppressed and humiliated on grounds of race and colour cannot be denied. Apartheid hangs like a heavy mill-stone round their necks. They are denied any say whatever in the affairs of the State.

"It would indeed be cowardly for South African Indians to run away from oppression. We, as good citizens and patriots, shall stay here and struggle together with all true lovers of democracy to halt the onward march of the Nationalist Government towards a police state and contribute our due share in transforming South Africa into a genuine democracy freed from all the evils of racial and colour discrimination—a country of which we all who inhabit it can truly be proud.

BONES WANTED

We Pay
£7 PER TON
F.O.R. your
Station or Siding

BAGS RETURNED RAILAGE PAID

For Full Particulars write to:

THE
BULLBRAND FERTILIZERS LTD.
SARNIA, NATAL.

ORIGINAL CORRESPONDENCE.

A FITTING REPLY TO DR. DONGES

THE EDITOR INDIAN OPINION

SIR,—At no stage in their polemics with Indians have Nat. politicians shown any knowledge of the history or conditions in India itself. Never was this more clear than in Dr. Donges' outburst at Mossel Bay on April 16. To anyone who has some acquaintance with both countries, Dr. Donges' remarks appear a most inept and even puerile reply to Mr. Nehru.

The latter spoke of our "tyrannical oppression" of non-whites, of our "naked racial persecution," of our "uprooting Africans." Dr. Donges says Nehru spoke of "forced removals in the "Western Areas," though our published press reports did not use this phrase—and he exhorted us to forget about anti-Communism (i.e. stop making it an excuse for authoritarian measures) and to "learn some decency." These are strong words. Many of us, white and non-white, cannot feel they are unjustified. when we contemplate the arbitrary proscription of Communists and non-Communists under the Suppression Act, Dr. Verwoerd's plans to kraal off all Africans and reduce them to the uniform level of menial and manual labour (except in the 10 per cent of the country which constitutes "their own area"), the compulsory ejectment of non-Whites (seldom ever, of whites) under the Group Areas and Resettlement Acts, the steadily increasing powers of Ministers and police, the denial of personal liberties and the studied reflection on the ability of the highest court in the land.

But, in all fairness, we recognise that these things do not look quite so ominous to Nationalists with their different ethic and we expect them to resent Mr. Nehru's remarks. However, to choose the grounds Dr. Donges did for counter-attack only makes the South African case worse.

Not for the first time he mentioned the Indian untouchables. Now the interesting point here is that, although much remains to be done to bring custom and practice into conformity with the law, the untouchables are guaranteed equal human status by Article 17 of the Indian constitution and by laws made under it. India's failure, admitted by all intelligent and progressive Indians, is one of pace and enforcement. The evil has been recognised and outlawed.

Contrast this with our own position—the only country in the free world which is actively legislating to *increase* the area of racial or social discrimination and which *alone* has a statute, recently enacted, legalising separate *and unequal* facilities for the different races. The comparison between ourselves and India is not so much one of *degrees* of social justice—though I doubt if we would emerge well from that comparison either—but of *direction*. We in South Africa are marching alone towards baasskap goals the whole free world has rejected.

As to the comparison between the mass migrations at the time of partition and our Group Areas proposals, not only is Dr. Donges comparing the incomparable but 35 million Muslims remain in India today (and 10 million Hindus in Pakistan) to refute his main imputation. The properties that have been "confiscated" belonged not to those living and working on them, but to refugees who had fled. Not even untouchables are isolated from the rest of humanity by 500-yard "sterile" buffer strips!

I cannot feel that South Africa's case and prestige are in any way enhanced by Dr. Donges' tissue of partial truths and misrepresentations—but, of course, he was more concerned with the plaudits of his Nat. Party rally.

Yours etc.,—

C. W. M GELL.
Indian Civil Service (Retd.)
94 Cape Road,
Port Elizabeth.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No 213 Macosa House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferreirastown, Johannesburg. 'Phone 33-1654.

BOOKS FOR SALE

Satyagraha In S.A.
—By M. K. Gandhi 15/-
Bapoo's Letters To Ashram Sisters
—By Kaka Kalelkar 2,6
Why Prohibition
—By Kumarappa 1/-

Obtainable from:
'INDIAN OPINION,'
P/Bag, Phoenix, Natal.

Introduction Of Super Constellation 109-E Air-Craft

The first of Air India International's new Super Constellation 1049-E aircraft, the "Rani of Ajanta," arrived recently at Santa Cruz Airport, Bombay.

Incorporating the latest developments in modern civil air transport, this luxurious new aircraft was accepted on behalf of Air India International by an Indian crew at the Lockheed Aircraft Corporation in California, and has been flown down to India by them. Prior to their arrival in India, this aircraft and the others to follow, were taken to Amsterdam for certain changes in the galley equipment, and then flown to the works of Scottish Aviation at Prestwich, Scotland, for modifications in the cabin seating, before final arrival in Bombay. Air India International will increase its services between India and Europe, and has other plans for expansion, which were limited until the receipt of these new aircraft.

LESSON IN HUMAN BEHAVIOUR

The Oliver Cromwell elementary school in Baltimore, Maryland, is carrying out a successful programme of integration. The school, which was all-white until last September, now has an equal number of Negro and white students.

Here, a kindergarten teacher, Agatha Kirwan, prepares to teach her class a new song. Miss Kirwan is one of 19 staff members who, with the principal, Miss Elizabeth Storm, carried the school smoothly through the transition period.

All during last summer, in preparation for integration, Miss Storm and her teachers answered questions of "neighbourhood parents When the school opened in the fall, Miss Storm still maintained an open door policy and invited parents to come to see for themselves how the system was working. Asked the reason for success of the undertaking, Miss Storm replies: "In the final analysis, it is a matter of human appreciation." —U.S.I.S.

SHOPS FOR SALE

Two shops in Brits in main centre with licence and with or without stock.

£1500 Turnover.

Apply: **A. I. BULBULIA**

6 Caraiso Street, Phone: 75, BRITS (Tvl.)

P.O. Box 84, Phone 335. RUSTENBURG, (Tvl.)

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, April 7.

THE Kasturba Gandhi National Memorial Trust has decided to train Gram Savikas (women village level workers) for the welfare extension projects launched under the auspices of the Central Social Welfare Board in various parts of the country. The decision was taken at a meeting of the Trust held under the chairmanship of Shree G V. Mavlankar, Speaker of the Lok Sabha and chairman of the Kasturba Gandhi National Memorial Trust.

The meeting finalised a programme of training of Gram Sevikas for the projects. The trust agreed to train about a thousand Gram Sevikas in Gram Sevak Vidyalaya (training centres) run by the Trust in various States.

The Central Social Welfare Board have agreed to make suitable grants to the Kasturba Trust for meeting the cost of training, accommodation and stipends for the trainees. The period of training will be one year, starting from June 1955.

The total number of staff to be engaged in 352 welfare extension projects during the first Five Year Plan period would be of the order of 6,399 of whom 2,130 would be Gram Sevakas and an equal number each of mid-wives and attendants to craft assistants. Out of these, 1,700 trained personnel have been employed in 181 welfare extension projects which have been functioning for the past eight months.

For the second Five Year Plan, it is estimated that a total of 25,000 trained personnel consisting of Gram Sevakas, midwives and craft teachers are required on the basis of the programme of starting three more projects in each district in addition to the existing one

• •

The Nizam of Hyderabad is again in the news. Shree B. G. Keskar, a Hyderabad lawyer, informed the Chief City Magistrate of Hyderabad that 399 adult women, 100 adult men and an unknown number of minor boys and girls were detained in the Nizam's palace as slaves over whom the Nizam wielded all powers of life and death.

The Magistrate ordered the police to investigate the matter holding that the immunity from criminal proceedings afforded to Rajpramukhs under Article 361 (2) of the Constitution did not extend to the official residence of the Rajpramukh. The Magistrate was further of the opinion that only the institution of criminal proceedings was barred; a criminal court was not barred from taking cognisance of an offence and having it investigated through the police or any other proper authority. Whether the court would institute criminal proceedings against the person or not after receiving the report of investigations is quite a different thing. The court is at liberty to take proper action after perusing the report of investigation which will be submitted by the police.

On an appeal filed on behalf of the Nizam, the High Court stayed the order of the lower court till the important constitutional issue involved in the case is decided.

Dissatisfaction prevailing in the house of the Nizam has been reported from time to time in local papers. At one time even the princes and princesses of the Nizam who are in a great number, were reported to have gone on hunger strike to get an increase in their meagre allowance of Rs. 100 per month. They were said to have been terrorised into submission. The present Nizam is well-known for his miserly disposition. There are slaves in the Nizam's palace from old times and there was no question of releasing them till India achieved independence. But in the new Constitution there is a specific provision against slavery and forced labour.

• •

All designs for the Gandhi Memorial at Rajghat have been found unsatisfactory and new ones on a competitive basis will be invited soon. This was disclosed in Rajya Sabha by the Minister for Works, Housing and Supply, Sardar Swaru Singh. In view of these facts, he added, no indication could be given either of the cost of the project or the date when the work might start. Although the cost was no consideration in this matter, it might range from Rs. 29 lakhs to Rs. 59 lakhs. The memorial should reflect Gandhiji's teachings and the simplicity of his life. Artists and architects had tried but not fully succeeded in giving concrete shape to his teachings.

Latest Records you hear from All India Radio always in Stock

				s.	d.
Dostan	5	Records		38	9
Aah	5	"		38	9
Arpar	1	"		31	0
Taxi Driver	4	"		31	0
Boot Polish	1	"		31	0
Malhaar	4	"		31	0
Poonam	4	"		31	0
Nav-Jawan	3	"		23	3
Unhonee	3	"		23	3
Pankaj Mallik	2	"	Bhajan	17	8
Instrumentals: Navjawan, Jaal, Anarkali				23	3
Technicolour Film Star Calendars				2	3

Include Postage and Packing charges.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

For an antiseptic to fulfil the exacting conditions of obstetric, surgical and medical practice it is not enough that it should kill the germs that are the cause of infection. It must also be safe in use, harmless to the delicate human tissues the germs invade. Such is 'Dettol'

In your own home, whenever infection threatens, learn from the hospitals — rely on Dettol.

DETTOL

THE ANTISEPTIC DOCTORS USE

Advertiser, who is well known in Southern Rhodesia, has good business and professional connections with various firms of Estate Agents and Solicitors. Enquiries are solicited from would-be investors in sound and safe securities, long term loans or bonds on properties.

Please write to:

Prag R. Vaghmaria

(Book-keeping, Secretarial and Insurance)

44D, 13th Avenue,
BULAWAYO, S. RHODESIA

BOOKS FOR SALE

UPANISHADS FOR THE LAY READER —C. Rajagopalachari	6	0
VEDANTA THE BASIC CULTURE OF INDIA —C. Rajagopalachari	5	6
INDIAN CHRISTIANS —G. A. Natesan	7	6
INTERNATIONAL SHORT STORIES —The best from 23 countries	17	6

Obtainable from:

INDIAN OPINION,
P. Bag, Phoenix, Natal.

DHIRUBHAI P. NAIK

Travel, Insurance & General Agent

Book with us for your travelling by Air, Sea or Land either to India or to any part of the world.

All types of Insurance—Life, Fire, Burglary, Riot, Storm, Accident, Plate Glass, etc.

Consult Us Free of Charge For Your Income Tax, Persona Tax, Writing Of Your Books, Trade Licences, Revenue Clearance Certificate, Passports And Immigration Matters.

Representative: National Mutual Life Asso. Of Australasia, Yorkshire Insurance Co. Ltd.

Telephone: 33-9033. 29c Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

BOOKS FOR SALE

Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Gleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Public Finance and Our Poverty Gandhiji	3	0
Hindu Dharma—Gandhiji	8	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.I)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0

Obtainable from:

C/O INDIAN OPINION,
P. Bag, Phoenix, Natal.

HIND SWARAJ OR INDIAN HOME RULE

By Gandhiji

Gandhiji says regarding it:
"It (the book) teaches the gospel of love in place of that of hate......It pits soul force against brute force. It has gone through several editions and I commend it to those who would care to read it." Written in 1908 it contains in essence Gandhiji's later teachings on various topics.

New Revised Edition with an introductory essay by Mahadev Desai

Price: 1s. 6d.

Obtainable from:
'Indian Opinion', P. Bag, Phoenix, Natal.

'INDIAN OPINION'

(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

For The Moral, political and Social Advancement Of Indians In South Africa.

Published Every Friday.

Subscription Rates

Payable Always In Advance.

Within the Union	30s.	Annually
" " "	15s. 6d.	Half-yearly
Outside the Union	30s.	Annually
" " "	15s.	Half-yearly

Become a Subscriber and persuade your friends to do likewise.

Apply to—

Manager,
Indian Opinion,
P. Bag, Phoenix, Natal.

Seven Months With Mahatma Gandhi

Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22

By Krishnadas

Abridged and edited by Richard B. Gregg

Writing of the two volumes of which this is an abridgement Gandhiji wrote: 'I have gone through them. And the facts appear to me to be correctly set forth and exhaustively dealt with......The volumes are the only narrative we have of the seven months with which Krishnadas deals."

Price: 12s. 6d.

Obtainable from:
'Indian Opinion,' P. Bag, Phoenix, Natal

Phone 53. Telegrams 'SOLANKI.'
P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in the following:

Silks, Drapery, Toilets, Perfumes, Curios, Fashion Goods and Jewellery, Wide Range of Indian, Persian and Chinese Carpets.

Stockists of well-known branded Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service are Paramount.

Luanshya, Northern Rhodesia.

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE —S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	8
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Fulop-Miller	1	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"
P. Bag. Phoenix, Natal.

BOOKS FOR SALE

WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K R. V. Rao	3	0
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings an Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0
HINDU DHARMA—M. K. Gandhi	8	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	3	6
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswani	8	6
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswani	7	6
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashrowala	2	0
EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	7	6
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	5	0
TOWARDS NON-VIOLENT SOCIALISM —M. K. Gandhi	5	0
REBUILDING OUR VILLAGFS—M. K. Gandhi	3	

Obtainable from:

'Indian Opinion,'
P.Bag, Phoenix, Natal.

Phones: 29121/3 (Switchboard) 24179 (Manager) — Cables & Tel. Add: "PROSPERITY" (All Branches)

P.O. Box 2157 (Established 1927

Premier Produce Co. (Pty) Ltd.

General Wholesale Merchants
EXPORTERS AND IMPORTERS

Buyers and large Stockists of all kinds of Indian and European Groceries, Provisions, Soaps, Oils, Grains, Beans, Peas, Kaffircorn, Malt, Maize, Maize Products, Wheat, Wheaten Products, Crockery, Hardware and also Coal of all types.

All enquiries for Export and Import to the Head-Office.
Head-Office: "PREMIER HOUSE"
364 Pine Street, Durban.

also at

JOHANNESBURG	BENONI
Phones: 34-3554/5	Benoni Coal Site
P.O. Box 200, Fordsburg,	Phone 54-1813,
82, Crown Road,	Rangeview Coal Sites—54-2205
Fordsburg, Johannesburg.	P.O. Box 392, Benoni.

NEW NYLON SAREE MATERIALS

JUST ARRIVED

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd.	Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.	Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.	Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0
Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.	
Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.	
Coloured Georgettes 45" 3/11yd.	

CHILDREN'S SCHOOL WEAR
Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.

BLOUSES
Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.

CHAMPALS!
Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?
Have you provided for your dependants?
Prepare for the future
Life Insurance gives peace of mind for the unknown future.
Insure with 'THE OLD MUTUAL" your friend for Life—The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760, JOHANNESBURG. Phones:—Business 33-0711, Residence 33-5961

DELHI DIARY

By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

"......In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Phoenix, Natal

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants
&
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN". Phone 29388.

P. HARGOVAN & CO. (PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Printed and Published by Manilal M. Gandhi at Phoenix, Natal.

પુસ્તક ૫૩ મું—અંક ૧૭
તા. ૨૯ એપ્રીલ, ૧૯૫૫.
છુટક નકલ પેની ૬.
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

*

આઝાદીની લડતો મોટા ભોગો આપ્યા વિના લડી શકાતી નથી. જેમ માણસ પોતાના સિવાય બીજા કોઇના શરીરમાં વાસ કરવાનો વિચાર નહિ કરે તેવીજ રીતે પ્રજાઓ બીજી પ્રજાઓની નીચે રહેવાનું પસંદ નહિ કરે. પછી ભલે તે બીજી પ્રજા ગમે તેવી મહાન અને ભલી હોય.

માનવજાત એકજ છે અને તે એક જ નૈતિક કાયદા નીચે સમાન પણે આવેલી છે. ઇશ્વરની નજર માં સઘળા માનવીઓ સમાન છે. જાતી, દરજ્જો વિગેરેના ભેદો બેશક છે પરંતુ જેમ વધારે ઉંચો દરજ્જો તેમ તેની જવાબ દારી પણ વધારે ઉંચી હોય છે.

—ગાંધીજી.

★

હિંદીનો વેપાર તોડી પાડવાની તરકીબ

[એપ્રિલ તા. ૨૬મીના 'રેન્ડ ડેલી મેલ'ના પહેલા પાનાપર (નકશા સાથે) નીચે પ્રમાણેનો હેવાલ પ્રસિદ્ધ થયો છે, આવા હડહડતા અન્યાયને બહોળી પ્રસિદ્ધિ આપવા માટે એ પત્રને ધન્યવાદ ઘટે છે.—તંત્રી ઇ. ઓ.]

આ બાડપ્લાસ (ટ્રાંસવાલ)માં ચાલુ અઠવાડીયામાં ૩૦૦ વાર લાંબી કાંટાવાળા તારની વાડ બાંધવામાં આવી છે. સરકારી મીનરલ બાથ્સની પાસે બે હીંદીઓની દુકાનોમાં ગોરાઓને માલ ખરીદવાનું આ રીતે મુશ્કેલ કરવામાં આવ્યું છે.

તે સાથેજ ટ્રાંસવાલ પ્રાંતિક સરકારે દુકાનોથી બાથ્સ સુધીનો રસ્તો બંધ કરવામાં આવેલો હોવાની ગેઝેટમાં નોટીસ બહાર પાડી છે અને વાડની બીજી બાજુએથી નવો રસ્તો ખોલવામાં આવ્યો છે.

હીંદીઓનો વેપાર આથી ઘટી ગયો છે. પરંતુ તેમ છતાં થોડી ખરીદી વાડની ઉપર થઇને થાય છે. તારોની નવ હાર હોવા છતાં પણ એ અટકાવી શકાઇ નથી.

દુકાનોએ જવાના રસ્તાને વાડથી કાપી નાખવામાં આવ્યો છે અને એક દુકાનની તો બે ફુટ દુરથી વાડ પસાર થાય છે. હવે માલના ઓર્ડરો વાડ ઉપર થઇને ખુમ પાડી આપવામાં આવે છે અને માલ ઘરાકોની પાસે બહાર લઇ આવવામાં આવે છે.

આ વાડ એક જાતનાં "ગ્રુપ એરીયાઝ એકટ"ની ગરજ સારે છે. બાડપ્લાસમાં હીંદીની દુકાનોને એ કાયદો લાગુ પાડી શકાતો નથી અને ટ્રાંસવાલના અન્ય શહેરોના જેવી તેઓની સામે અરજીઓ થઇ નથી. તેનું કારણ એ છે કે આ હીંદીઓ શહેરથી લગભગ અર્ધો માઇલ દુર ખાનગી માલીકીની જમીનપર આવેલા છે.

આ ઝુંબેશની પ્રથમ શરૂઆત બે વર્ષ પર બારબરટનથી નવો મેન રોડ બંધાઇ રહ્યો હતો ત્યારે શરૂ થઇ હતી. એ વખતે હીંદીઓની દુકાનોએ જતો રસ્તો કાપી નાખી બાથ્સ આગળ જવાને નવો રસ્તો કરવામાં આવ્યો હતો.

પરંતુ વેપાર તો તેમ છતાં ચાલુજ રહ્યો.

એક વર્ષ બાદ મીનરલ બાથ્સ કમીટીએ જુના રસ્તા પર પતરાંની વાડ બાંધી હતી, જમીનના માલીકે તે ઉખેડી કાઢી અને કશી તકરાર ઉભી નહિ થઇ.

આ અઠવાડીયે આ નવી વાડ ઉભી થઇ છે. છતાં વેપાર ચાલી રહ્યો છે.

વાડ ઉભી કરવાનું પરિણામ એ આવ્યું છે કે આ દુકાનો બાથ્સથી છસો વાર જેટલી દુર હતી તે હવે દોઢ માઇલ દુર થઇ છે. તેનું બીજું પરિણામ એ આવ્યું છે કે એ લત્તાના સાત પેટ્રોલ પંપો નવા મેનરોડથી અર્ધો માઇલ દુર નિર્જન રસ્તાને છેડે ગયાં છે.

એ શહેરમાં વીસેક ગોરા વસે છે અને શહેરનો આધાર મોટે ભાગે બાથ્સમાં જતા મુસાફરોપર રહેલો છે. યુરોપીયનની ત્યાં એકજ દુકાન છે કે જે બાથ્સ કમીટીએ લીસપર આપેલી છે.

નવો રસ્તો બંધાયો ત્યાર બાદ ત્યાં લગભગ કાટખુણા જેવું વળાણુ હોવાથી મોટર અકસ્માતથી પાંચ યુરોપીયનો અને ત્રણ નેટીવોના જાન ગયા છે. જુનો ધીમા વળાણુ વાળો શહેરમાં જવાનો રસ્તો ૭૦ વર્ષથી હસ્તી ધરાવી રહ્યો હતો. પ્રેસીડન્ટ ક્રુગરે બાડપ્લાસની જગ્યા ટ્રાંસવાલની સરકારને ભેટ આપી ત્યારે એ રસ્તાનો ફાર્મમાં સમાવેશ થતો હતો.

દુકાનો ૧૯૩૧ માં બંધાઇ હતી અને યુરોપીયનો સાથે સારો વેપાર કર્યો છે.

મીસીસ સી. એમ. ક્રોસ, જે એ લત્તામાં ૫૫ વર્ષથી ફારમર છે. અને ત્યાં આવી ત્યારથી એ બેમાંના એક હીંદીની દુકાનની ઘરાક છે, તેણે કહ્યું કે, "વાડ ઉભી કરવામાં આવી છે તે યુદ્ધના કેદીઓના કેમ્પ જેવી લાગે છે.

"હવે મારે માલની ખરીદી કરવા અને રેલવે બસ તરફથી દુકાને મારો માલ ઠાલવવામાં આવેલો હોય તે લેવા દોઢ માઇલનો પંથ કાપવો પડે છે.

"હું ધારૂં છું કે આ પગલું તદન મુર્ખતા ભરેલું છે. બીલકુલ-બીન જરૂરી અને કોઇના પણ લાભનું નથી.

(અનુસંધાન માટે જુઓ ૧૬૧ પાનું)

PHONE 33-2651

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

33 West Street, JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

હોલસેલ મરચન્ટસ એન્ડ ડાયરેકટ ઇમ્પોર્ટર્સ

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, વુલન રગ્સ. બ્લાન્કેટસ—એવી બાબતો માટે જાત જાતનો માલ. તેમજ ક્રેપડીશીન જ્યોરજેટ સાડીઓ વીગેરે માટે હમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા સલામણ છે.

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન: ૩૩–૨૬૫૧

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

મુસાફરી. વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘરે બેઠા અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા, યોર્કશાયર ઈનશ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street, JOHANNESBURG.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાકટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિકટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડ્રેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—ચેસ્ટ, ટેબલ અને કીચન ડ્રેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની

સન લાઈફ ઓફ કનેડા

ઉપરોક્ત કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.

ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝનના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અત્રેની ઈમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ જાતનું કામકાજ વિના વીલંબે ત્વરીત ગતીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000 000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance.

Consult us first.

C. C. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road, — CAPETOWN
P.O. Box 4624. Phone 32390

Are You a subscriber of 'Indian Opinion' If not, Why not?

છેલ્લામાં છેલ્લી હિંદુસ્તાની રેકોર્ડો

			પા.	શી.	પે.
અનારકલી	૬	રેકોર્ડો	૨	૬	૬
આન	૫	,,	૧	૧૮	૯
જાલ	૪	,,	૧	૧૧	૦
અલ[illegible]	૬	,,	૨	૬	૬
સગાઈ	૫	,,	૧	૧૮	૯
સંગીત	૫	,,	૧	૧૮	૯
તરાના	૫	,,	૧	૧૮	૯
અવારા	૫	,,	૧	૧૮	૯
સાકી	૫	,,	૧	૧૮	૯
પુનમ	૪	,,	૧	૧૧	૦
સુહાસીન	૪	,,	૧	૧૧	૦
અનહોની	૩	,,	૧	૩	૩
નવજવાન	૩	,,	૧	૩	૩

નીચેની કવાલીની રેકોર્ડોનો અમારી પાસે મોટો સ્ટોક છે: પંકજ, મલીક, કાંચવાળા, શેખલાલ, ઈસ્માઈલ આઝાદ, યુસુફ આઝાદ, કલ્લાન ખાન, વલાટ માહમુદ, ઈબ્રાહીમ ઈકબાલ વિગેરે.

સીંગલ રેકોર્ડોની કીંમત શી. ૭-૯ પોસ્ટેજ અને પેકીંગ જુદું.

આખાં યુનીયન અને રોડેસીયાથી C.O.D. ના ઓર્ડરો સ્વિકાર વામાં આવશે.

પોરચુગીઝ ઇસ્ટ આફ્રિકાથી કેશનાજ ઓર્ડરો સ્વિકારવામાં આવશે.

અમે અંગ્રેજી ફીલ્મ ઇન્ડિઆના એજન્ટ છીએ. છુટક નકલની કીંમત શી. ૭-૧ પોસ્ટેજ સાથે. વાર્ષીક લવાજમ પોસ્ટેજ સાથે પા. ૪-૦-૦.

આઝાદ કે કે,

૧૧ કોર્ટ સ્ટ્રીટ–પહેલે માળ, જોહાનીસબર્ગ.

પી. ઓ. બોકસ ૩૩૭૯ ટેલીફોન: ૩૩૮૫૮૩.

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૨૯ એપ્રીલ, ૧૯૫૫.

યુનીયન સરકાર અને હિંદ

દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓ પ્રત્યેની વર્તણુકના બળતા સવાલ પર વાટાઘાટ શરૂ કરવાની યુનીયન સરકારે કરેલી પહેલના ખબરથી અમને ઘણું જ આશ્ચર્ય થયું. અમારે કબુલ કરવું પડશે કે એ પ્રયત્ન નિષ્ફળ નીવડયો છે એ જાણી અમને જરાયે આશ્ચર્ય નથી થયું. નિષ્ફળતાની જોખમદારી ઘણી જ સગવડતાથી હીંદના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂ, જેમણે હમણાંમાં દક્ષિણ આફ્રિકાની વર્ણભેદની નીતીની સખત ટીકા કરેલી છે અને સુધરેલી દુનીયાને તેની નોંધ લેવાની હાકલ કરેલી છે, તેમનાપર નાખવામાં આવી છે. શ્રી નેહરૂ જે બોલેલા છે તે સો યે સો ટકા સત્ય છે, અને આજે યુનીયનમાં જે બની રહ્યું છે તેના પ્રમાણમાં તેમણે તે કહેવામાં અતિ નરમાશ વાપરેલી છે એમ, અમારી સંપૂર્ણ ખાત્રી છે કે, એકે એક હીંદીનું જ નહિ પરંતુ એકેએક બીન-ગોરાનું અંતઃકરણ સાક્ષી પુરશે. યુનીયન સરકારે કરેલી "ચેષ્ટા"ને હીંદ સરકારે ધ્યાન આપ્યું એ તેની સભ્યતાજ ગણાય. કારણ એ ચેષ્ટાના કરતાં ખરી રીતે દાઝયા ઉપર ડામ હતો. આ દેશમાં વર્તી રહેલી પરિસ્થિતિથી જેઓ વાકેફ છે તેઓએ એ વસ્તુ સ્વિકારવીજ પડશે કે સરકારે બીન-ગોરાઓ પ્રત્યેના વર્તનમાં સભ્યતા માત્રને તિલાંજલી આપી દીધેલી છે.

નેવું લાખ આફ્રિકનો, જેઓ આ દેશના મુળ વતનીઓ છે, તેઓ પ્રત્યે જ્યારે નરી હેવાનીયત બતાવાઇ રહી છે, પોતાના પુર્વજોના વખતથી જે જગ્યાએ તેઓ વસી રહ્યા હતા ત્યાંથી તેઓને ઉખેડી કાઢી, તેઓની જમીન માલીકીના હક છીનવી લઇ શહેરની બહાર માઇલો દુર ઢેડવાડાઓમાં, સુપ્રીન્ટેન્ડની ચોકી નીચે, કેદીઓની જેમ ગોંધવામાં આવી રહ્યા છે, જો તેઓ બેકાર હોય તો તેઓને લેબર કોલોનીઓમાં તેઓની પાસે ફરજીયાત ગુલામી કરાવવામાં આવી રહી છે, તેવે વખતે આ દેશમાં વસતા ચાર લાખ હીંદના વતનીઓ, જેઓમાંના ૮૦ ટકા આ દેશમાં જ જન્મેલા છે, તેઓ પ્રત્યેની વર્તણુકના સવાલની ચર્ચા કરવાને હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકારોના પ્રતિનિધિઓ યુનીયન સરકારની સાથે બેઠેલા હોત તો કેવું વિચિત્ર લાગત!

આજે હવે કેટોમેનરના ત્રાસદાયક દ્રશ્યને સ્થાનિક અખબારો અગ્રસ્થાન આપી રહ્યા છે. "કેટલું હદ બહારનું શરમભરેલું!" તેઓ કહે છે. આ સ્થળે હજારો આફ્રિકનો માનવીઓ તરીકે નહિ પરંતુ કીડાની જેમ રહે છે. યુનીયનનું એક મોટામાં મોટું અને આધુનિક ઢબનું અતિ સુંદર શહેર ગણાય છે, જેમાં કલ્પી શકાય તેટલી સઘળી સગવડો છે—પરંતુ 'ખાસ યુરોપીયનો માટેજ—અને જેની દુનીયાના સઘળા ભાગોમાંથી આવતા મુલાકાતીઓને છાપ થઇ રહી છે, તે શહેરની મ્યુનીસીપાલીટીથી આ તરછોડાયેલાં લોકો છે. આજે હવે તેઓ જાગૃત થયા છે, કેમ જાણે ગઇ કાલની જ બનેલી વાત ન હોય? જ્યારે ખરી રીતે વર્ષોથી તે ચાલતી આવેલી છે. આજે તેના પર કેટલાં અશ્રુ ઢાળવામાં આવી રહ્યા છે? પરંતુ છેવટે આ લોકોની દશા શું થવાની છે? તેઓને માટે શહેરથી દસ માઇલ દુર એક ટાઉનશીપની યોજના ઘડાઇ રહી છે. નજીકના ભવિષ્યમાં ઘણું કરી તેઓને ત્યાં નાખવામાં આવશે અને કેટોમેનરનું આજનું તિરસ્કારાઇ રહેલું સ્લમ આવતી કાલે ગોરાને માટે સ્વર્ગભૂમી બની જશે.

ત્યારે હવે આપણે કોનું રડીશું? ચાર લાખ હીંદીઓનું કે નેવુ લાખ આફ્રિકનો, કે જેઓની હાલત આપણા કરતાં કયાંય બુરી છે અને સુધરેલી દુનીયાને લજવનારી છે, તેઓનું? કહેવાતો હીંદી સવાલ હવે હીંદીઓનો રહ્યો નથી. આજે તો તે એશીયાટીક સવાલ છે કારણ સઘળા કાયદા સઘળા એશીયાવાસીઓને લાગુ પડે છે. વળી તે એશીયાટીક સવાલ પણ નથી રહ્યો. હવે તો બીન ગોરાનો સવાલ થઇ ગયો છે, કારણ સઘળા કાયદા બીન-ગોરાઓને લાગુ પડે છે.

યુનાઇટેડ નેશન્સની આજે કસોટી થઇ રહી છે. આખા આફ્રીકા ખંડમાં લાખો બીન-ગોરાઓનું ભાવિ ત્રાજવા પર તોળાઇ રહ્યું છે. વર્ચસ્વ કોનું સ્થપાવાનું છે? ન્યાય અને માનવતાનું કે ગોરી પ્રજાનું—જે સ્થાપવાની ઓછામાં ઓછી હાલની સરકારની જાહેર થએલી નીતી છે—અને માનવીની માનવી પ્રત્યેની અમાનુષિતાનું? આ વસ્તુનો નિવેડો છેવટને માટે લાવવામાં જો યુનાઇટેડ નેશન્સ ચુકશે તો તેની હસ્તીની કશીજ કીમત નહિ રહે. આજે હવે એ સવાલની સાથે રમત કરવાનો વખત નથી રહ્યો. રોમ જ્યારે સળગી રહ્યું હતું ત્યારે નીરો જેમ સારંગી બજાવતો બેસી રહ્યો હતો તેવો ઘાટ અહિં રખે બનતો. આથીજ આ જુલમની સામે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં પોકાર કરવા આઝાદીના હિમાયતીઓને ચેતવવાને શ્રી નેહરૂ તદન વાજબી પણે પ્રેરાયા છે.

હમણા થોડાજ વખત પર એક વેન રેન્સબર્ગ નામના માણસને અને તેની પત્નિને પોતાના બાળકો પ્રત્યે અમાનુષિતા બતાવવાના આરોપસર દક્ષિણ આફ્રિકાની અદાલતે દસ વર્ષની કેદની સજા કરી હતી. દક્ષિણ આફ્રીકાના બીન-ગોરાઓ પ્રત્યેના વર્તનનો સવાલ એટલોજ દક્ષિણ આફ્રિકાનો ખાનગી ગણાય જેટલો પોતાના બાળકો પ્રત્યેના વેન રેન્સબર્ગના વર્તનનો સવાલ વેનરેન્સબર્ગનો ખાનગી સવાલ ગણાય. વેન રેન્સબર્ગને તેના ગુના માટે જો દક્ષિણ આફ્રિકાની અદાલત સમક્ષ ખડો કરવામાં આવે તો દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારને પોતાની એક કરોડ રૈયત પ્રત્યેની એવીજ અમાનુષિતાના ગુના માટે કઇ અદાલત સમક્ષ ખડી કરવી જોઇએ? નિઃશંક સુધરેલી દુનીયાની અદાલત, જે યુનાઇટેડ નેશન્સ ગણાય છે, તેની સમક્ષ.

ડો. ડોંગીસે હીંદપર કરેલો વળતો પ્રહાર

મોસલબે ખાતે ગયા રવીવારે ભાષણ કરતાં મુલ્કી પ્રધાન ડો. ડોંગીસે, શ્રી નેહરૂએ યુનીયન સરકારની નીતી પર કરેલા પ્રહારના જવાબમાં કહ્યું હતું કે બીજા દેશોની ખાનગી બાબતોની ટીકા કરવામાં હીંદને જો ગંભીર પણે લેવાનું હોય તો તેણે પહેલાં પોતાનુંજ આંગણું સાફ કરવું જોઇએ.

શ્રી નેહરૂએ કહેલું જણાવાય છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારે થોડી સભ્યતા શીખવી જોઇએ.

મારો તેમને જવાબ એ છે કે, અમારે જો સભ્યતા શીખવાની હશે તો અમે તેની દોરવણી હીંદની પાસેથી તો નથી જ લેવાના.

બીજાની ટીકા કરતાં પહેલાં હીંદે, અન્ય દેશોમાં વસતા લોકો માટે જે માનવ હકોની તે માગણી કરી રહ્યું છે, તેમાંના થોડા પોતાનાજ લોકોને આપવા જોઇએ. હીંદના દસ લાખ અસ્પૃશ્યોનું શું?

જોહાનીસબર્ગના વેસ્ટર્ન એરીયાઝમાંથી નેટીવોને બળાત્કારે મેડોલેન્ડઝ ખસેડવામાં આવેલા હોવાની શ્રી નેહરૂએ વાત કરેલી જણાય છે.

હીંદના ૭૦ લાખ મુસ્લીમોને બળાત્કારે પાકીસ્તાન ખસેડવામાં આવ્યાનું તેઓ ભુલી ગયા જણાય છે. તેમ કરતાં તેઓની મીલ્કતો જપ્ત કરી લેવામાં આવી હતી અને બીજી અનેક હાડમારીઓ પાડવામાં આવી હતી.

સારા લત્તાઓમાં તેઓને નવાં ઘરો પુરાં પાડવાની વાતજ નહોતી. જ્યારે ખસેડવામાં આવેલા નેટીવોને તો સારાં ઘરો આપવામાં આવ્યાં હતાં જેથી તેઓને ઘણો સંતોષ થયો હતો.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓ પર દમન થાય છે એ જો ખરૂં હોય તો એ દમનમાંથી છુટીને તેઓ હીંદની સ્વર્ગ ભૂમીમાં કેમ જતા રહેતા નહિ હોય? તેઓને મફત ભાડાં અને બક્ષીસની રકમ આપવામાં આવતી હોવા છતાં તેઓ તે સ્વિકારવા નથી ઇચ્છતા.

મુસ્લીમોને તો પાકીસ્તાન મોકલી દેવામાં આવ્યા ત્યારે તેઓની મીલ્કતો જપ્ત કરી લેવામાં આવી હતી જ્યારે આ લોકો પોતાની મીલ્કતો વેચી દેવા ઉપરાંત મફત ભાડું પણ મેળવી શકે છે.

હીંદથી ગયેલા મુસ્લીમોને પોતાની મીલ્કતો વેચવા દેવામાં નહોતી આવી, તે જપ્ત કરી લેવામાં આવી હતી.

શ્રી નેહરૂએ ગ્રુપ એરીયાઝ એક્ટની ફરિયાદ કરેલી છે. પરંતુ હીંદમાં એવા લત્તા છે કે જ્યાં વગર પરમીટ મીલ્કતો ફેરબદલ કરવાની બંધી છે.

આ કેટલીક બાબતો છે કે જેનો હીંદ જવાબ આપી નહિ શકે.

શ્રી નેહરૂએ યુનીયનમાં નેટીવોની સ્વતંત્રતાની વાત કરી હતી. પરંતુ હીંદમાં લોકોની સ્વતંત્રતાનું શું?

દાખલા તરીકે નાગ જાતીના લોકો, જેઓ યુનીયનના નેટીવો કરતાં ઘણા વધારે સુધરેલા છે, તેઓએ પોતાની સ્વતંત્રતાની માગણી કરી હતી. પરંતુ તેઓને ના પાડવામાં આવી હતી. કાશમીરે સ્વતંત્રતાની માગણી કરી હતી પરંતુ તે નહિ આપતાં ધમકી સાથે મત ગણત્રીની ઓફર આપવામાં આવી હતી.

હિંદે દક્ષિણ આફ્રિકામાં જુલમ અટકાવવા અમેરીકાને માગણી કરી છે, રશીયામાં ગુલામોની કેમ્પોમાંથી લોકોને સ્વતંત્ર કરવાની રશીયાને કેમ અપીલ નહિ કરી?

ડો. ડોંગીસે કહ્યું કે પરદેશમાં દક્ષિણ આફ્રિકાને વિષે જુઠાણું ફેલાવવાના સંબંધમાં એટલું યાદ રાખવામાં આવ્યું જોઇએ કે એ જુઠાણાનું મુળ દક્ષિણ આફ્રીકામાંજ રહેલું છે.

યુનીયન સરકારે હિંદ સાથેની વાટાઘાટ તોડી નાખી

કારણ: શ્રી નેહરૂએ દક્ષિણ આફ્રિકા વિરૂદ્ધ કરેલી ટીકા

કેપટાઉનથી સરકાર તરફથી રવીવાર તા. ૨૪મીના બહાર પડેલાં નિવેદન મુજબ, હીંદના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂએ દક્ષિણ આફ્રીકા વિરૂદ્ધ કરેલી અમુક ટીકાઓના કારણે, યુનીયન સરકારે દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ પર હીંદ અને પાકીસ્તાન સાથે રાઉન્ડ ટેબલ કોન્ફરન્સ ભરવાના તેણે પોતેજ શરૂ કરેલા પ્રયત્નોને છોડી દીધેલા છે.

યુનીયન સરકારે તા. ૧૭ ડીસેમ્બર ૧૯૫૪ના એવી દરખાસ્ત કરનારો તાર વ્યવહાર શરૂ કર્યો હતો કે, આ સવાલની ચર્ચા, તે દક્ષિણ આફ્રીકાનો જ ખાનગી સવાલ છે એ આધારે, યુનાઇટેડ નેશન્સની બહાર કરવામાં આવે. આ તાર વ્યવહાર ચાલી રહ્યો હતો તે દરમીયાન શ્રી નેહરૂએ ન્યુ દિલ્હીમાં કરેલાં બે ભાષણોમાં તેઓનો પર ચાલી રહેલા "જુલમગાર દમન" અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં બની રહેલા "નામદોષભરેલા બનાવો"ના ઉલ્લેખો કરેલા હોવાનું જણાવાયું હતું. તેમણે એવું પણ કહેલું જણાવાયું હતું કે: "દક્ષિણ આફ્રિકાએ "સામ્યવાદ"ની વાત કરવી છોડી દઈ જરા સભ્યતા શીખવાની જરૂર છે."

યુનીયન સરકારે આ હેવાલો વિષે ન્યુદિલ્હીનું ધ્યાન ખેંચી તે ખરા છે કે કેમ એ પુછાવ્યું હતું. હીંદ સરકારે જવાબમાં તે ખરા હોવાનું દર્શાવનારાં, ઉક્ત ભાષણોમાંથી ટાંચણો મોકલી આપ્યાં હતાં.

યુનીયન સરકારે એ પરથી હીંદ સરકારને જણાવ્યું કે, જે વખતે હીંદી સવાલપર મીત્રભરી વાટાઘાટોની ગોઠવણ કરનારો તારવ્યવહાર ચાલી રહ્યો હતો, તે વખતે "યુનીયન સરકારપર આવા પાયા વગરના આરોપો મુકાઇ રહેલા અને અણુછાજતાં આક્રમણો થઈ રહેલાં હોવાથી" દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારને એવા નિર્ણયપર આવ્યા વગર છુટકોજ નથી કે, હીંદ સરકાર જાણી કરીને આ સુચવાયેલી ચર્ચાઓને તોડી પાડવાનો પ્રયત્ન કરી રહી છે.

આ સંજોગોમાં યુનીયન સરકારને સખેદ આ પ્રયત્ન છોડી દેવો પડે છે અને તેની નિષ્ફળતાની જવાબદારી શ્રી નેહરૂએ સ્વિકારવી પડશે.

તારવ્યવહાર ક્યારે શરૂ થયો

ઉક્ત તારવ્યવહાર મી. ઇ. એચ. લોએ પરદેશ ખાતાંનું દફતર પોતાના હાથમાં લીધું તે પહેલાં શરૂ થયો હતો.

ડીસેમ્બરમાં પ્રીટોરીયાથી પરદેશ ખાતાંના મંત્રી તરફથી હીંદ અને પાકીસ્તાનના પરદેશ મંત્રીઓપર નીચે પ્રમાણે તાર મોકલવામાં આવ્યો હતો:

"યુનીયનમાં વસતા હીંદના વતની ઓ પ્રત્યેના વર્તાવનો સવાલ, જે હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકારો વખતો વખત આંતરરાષ્ટ્રિય કચેરીમાં ઉઠાવ્યા કરે છે તેનું હું સુચન કરવાની રજા લઉં છું. હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકારોને વિદિત છે કે યુનીયન સરકાર આ સવાલને પોતાનો તદ્દન ખાનગી સવાલ ગણે છે અને ચાર્ટરની કલમ ૨(૭)ની રૂએ યુનાઇટેડ નેશન્સને તેમાં વચ્ચે આવવાનો કશો હક નથી એમ દ્રઢપણે માને છે.

"આ સવાલમાં બીજી કોઇ પણ સરકારને માથું મારવાનો હક હોવાનો ઇન્કાર કરવા છતાં યુનીયન સરકારે ભુતકાળમાં, યુનીયનથી સ્વિકારી શકાય તેવો તેનો ઉકેલ લાવવાને હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકારો સાથે તેની ચર્ચા કરવાની તઇયારી બતાવેલી છે. પરંતુ પોતાનીજ સત્તા વિષેના યુનીયન સરકારના દાવા વિષે તા. ૨૭ અકટોબર ૧૯૫૩ની એડહોક પોલીટીકલ કમીટી સમક્ષ હીંદના પ્રતિનિધિ શ્રી મેનને કરેલાં નિવેદનને યુનીયન સરકાર સદંતર ઇન્કારે છે. બલકે તા. ૨૮ અકટોબર ૧૯૫૩ના યુનીયનના પ્રતિનિધિ મી. જુરટે એજ કમીટી સમક્ષ તેને ઇન્કાર્યું હતું.

"હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકારો સાથેની ચર્ચાઓ સંબંધમાં યુનીયન સરકારની વલણમાં કશો ફેરફાર થયો નથી. યુનાઇટેડ નેશન્સની બહાર આ બાબતની ચર્ચા કરવાની યુનીયને બતાવેલી તઇયારીથી તેની સત્તાની સ્થિતિને જરાયે હરકત આવતી નથી એ વસ્તુ હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકારો પુરેપુરી સમજે નહિ અને તેનો સ્વિકાર કરે નહિ ત્યાં સુધી યુનીયન સરકાર ચર્ચાઓમાં સામેલ થવાનું સ્વિકારી શકતી નથી.

"હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકારો જો આ સવાલની ચર્ચા યુનાઇટેડ નેશન્સની બહાર અને ઉપરોક્ત શરતે કરવા તઇયાર હોય તો યુનીયન સરકાર ચર્ચાઓમાં ભાગ લેશે.

હીંદનો જવાબ

હીંદના પરદેશ મંત્રીએ જવાબમાં જણાવ્યું કે: "યુનીયનમાં વસતા હીંદના વતનીઓ પ્રત્યેના વર્તાવનો સવાલ જે હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકારો એ યુનાઇટેડ નેશન્સમાં ઉઠાવેલો છે, તેની ચર્ચા કરવાની યુનીયન સરકારે કરેલી માગણી હીંદ સરકાર આવકારે છે.

"હીંદ સરકાર નોંધ લે છે કે, પોતાનીજ સત્તા વિષેના યુનીયન સરકારના દાવો સંબંધી હીંદના પ્રતિનિધિએ કરેલાં નિવેદનનો યુનીયન સરકાર ઇન્કાર કરે છે, તેની હીંદ સરકાર નોંધ લે છે. હીંદ સરકાર વધુમાં નોંધ લે છે કે, આ બાબતની ચર્ચા યુનાઇટેડ નેશન્સની બહાર કરવાને યુનીયન સરકારે બતાવેલી તઇયારીથી યુનીયનની સત્તાની સ્થિતિને કશી હરકત આવતી નથી એ વસ્તુ હીંદ અને પાકીસ્તાનની સરકારો સ્વિકારે એ સ્પષ્ટ શરતેજ યુનીયન સરકાર ચર્ચાઓમાં ભાગ લેવા કબુલે છે: હીંદ સરકાર આ સવાલની ચર્ચા સહકાર અને મીત્રતાની ભાવનાથી કરવાની પોતાની ખુશી હમેશાંજ જાહેર કરતી આવેલી છે. તેથી તે સુચવાયેલી ચર્ચાઓમાં એ સમજુતીથી ભાગ લેવા તઇયાર છે કે તેના એવા ભાગ લેવાનો અર્થ એવો ન થાય કે, આ સવાલ ખાનગી સત્તાનો હોવા બાબત બન્ને સરકારોએ લીધેલી સ્થિતિમાં કશો ફેરફાર થતો નથી અથવા તેને કશી હરકત આવતી નથી.

"હીંદ સરકાર પોતાનો મત ફરી દર્શાવે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની ખાનગી બાબતમાં વચ્ચે પડવાનો તેનો જરાયે ઇરાદો નથી. પરંતુ આ સવાલ દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારનો કેવળ ખાનગીજ સવાલ નથી. યુનીયન સરકારે એ સમજવું જોઇએ કે તેમાં રહેલી અનેક આંતરરાષ્ટ્રિય ગુંચોના કારણે એ સવાલમાં દક્ષિણ આફ્રીકાની તેમજ હીંદની બન્ને સરકારોને સંબંધ રહેલો છે.

સિદ્ધાંતો

"યુનાઇટેડ નેશન્સના ચાર્ટરના સિદ્ધાંતો અને હેતુઓને તેમજ ૧૯૪૬થી યુનાઇટેડ નેશન્સ તરફથી પસાર થતા આવેલા ઠરાવોની અને તેપરથી ઉપસ્થિત થતી જવાબદારીઓને હીંદ સરકાર અવગણી શકતી નથી.

"હીંદ સરકાર આશા રાખે છે કે આ વસ્તુ સવાલની ચર્ચાને માટે અને અરસપરસ સમજુતીથી માર્ગ શોધી કાઢવાને સંતોષકારક આધાર ગણાશે."

આજ મતલબનો તાર પાકીસ્તાનથી પણ મળ્યો હતો.

યુનીયન સરકારનો જવાબ

તેના જવાબમાં યુનીયન સરકારે જણાવ્યું કે: "યુનીયન સરકાર નોંધ લે છે કે હીંદ સરકાર એવી સમજુતીથી ચર્ચાઓમાં ભાગ લેવા ખુશી છે કે ખાનગી સત્તાની બાબતમાં બન્ને સરકારોએ લીધેલી સ્થિતિમાં કંઇ પણ ફેરફાર થતો નથી અથવા કશી હરકત થતી નથી.

"આપના તારમાં સુચવવામાં આવેલી આ સમજુતી જોતાં બીજા પારીમાર માં હીંદની સરકાર આ વાતનો આગ્રહ કેમ લે છે કે, આ સવાલ દક્ષિણ આફ્રિકાનો કેવળ ખાનગી સવાલ નથી અને તેમાં રહેલી અનેક આંતરરાષ્ટ્રિય અગત્યની બાબતોના કારણે તેને દક્ષિણ આફ્રિકાની તેમજ હીંદની સરકાર, એ બન્નેને સંબંધ હોવા તરીકે લેખાવો જોઇએ, એ સમજાતું નથી.

"હીંદ સરકારનો ઇરાદો સુચવાયેલી ચર્ચાઓ માટે જો ઉપરોક્ત માન્યતાઓનો આધાર લેવાનો હોય, અને છે એમ જણાય છે, તો યુનીયન સરકારથી તેમાં સામેલ થઇ નહિ શકાય.

"હીંદ સરકાર વધુમાં જણાવે છે કે તેનાથી યુનાઇટેડ નેશન્સના ચાર્ટરના સિદ્ધાંતો અને હેતુઓને અને ૧૯૪૬થી યુનાઇટેડ નેશન્સ તરફથી પસાર થતા આવેલા ઠરાવોને અને તે પરથી ઉપસ્થિત થએલી જવાબદારીઓને અવગણી નહિ શકાય. તેનો અર્થ શું એ થાય છે કે સુચવાયેલી ચર્ચાઓ ચાર્ટરના સિદ્ધાંતો અને હેતુઓને અને યુનાઇટેડ નેશન્સના ઠરાવોને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં રાખીને થવી જોઇએ એમ હીંદની સરકાર સુચવવા માગે છે?

"એ ઇરાદો હોય તો એ દરખાસ્ત, આ સવાલ આ દેશનો ખાનગી સવાલ છે અને ચાર્ટરની કલમ ૨ (૭) ની રૂએ યુનાઇટેડ નેશન્સને તેમાં વચ્ચે પડવાનો હક નથી એવા યુનીયન સરકારના મતનો ઇન્કાર કરનારી ગણાય. એવી દરખાસ્ત યુનીયન સરકાર સ્વિકારી શકતી નથી.

હીંદ સરકારનો જવાબ

તેના જવાબમાં હીંદની સરકારે જણાવ્યું કે, "હીંદની સરકાર તા. ૧૪મી જાન્યુઆરીના પોતાના તારમાં જણાવી ચુકેલી છે કે ખાનગી સત્તાની બાબતમાં બેમાંથી એકે સરકારની સ્થિતિમાં ફેરફાર નહિ થાય કે તેને હરકત નહિં આવે એ સમજુતીથી યુનીયન સરકાર સાથે ચર્ચામાં ભાગ લેવા પોતે ખુશી છે. તાર માત્ર સ્થિતિના આધારની પુનરૂક્તિ કરનારો છે.

"હીંદની સરકાર માની લે છે કે યુનીયન સરકાર એવું માંગતી નહિજ હોય કે સુચવાયેલી ચર્ચાઓ શરૂ કરતાં પહેલાં હીંદની સરકારે પોતાની સ્થિતિ જતી કરવી. આ માન્યતા જો ખરી હોય તો ચર્ચાઓ કરવામાં કશી મુશ્કેલી નડવી નહિ જોઇએ. પરંતુ યુનીયન સરકારનો જો એવો આગ્રહ હોય કે હીંદ સરકારે પોતે મૂળથી લીધેલી સ્થિતિ જતી કરવી, તો હીંદ સરકાર એજ નિર્ણય ઉપર આવી શકે છે કે ચર્ચા કરવાની બાબતમાં યુનીયન સરકાર ગંભીર નથી.

"એમ જ હોય તો બન્ને સરકારો વચ્ચે વાટાઘાટો શરૂ કરવાના લેવાયેલાં પગલાંની નિષ્ફળતાની જવાબદારી હીંદની સરકાર લેતી નથી.

એવીજ મતલબનો તાર પાકીસ્તાનની સરકાર તરફથી પણ મળ્યો હતો.

યુનીયન સરકાર

એપ્રીલ તા. ૧૧મીના યુનીયનના પરદેશ મંત્રીએ હીંદના પરદેશ મંત્રી પર નીચે પ્રમાણે તાર મોકલ્યો હતો:

"યુનીયન સરકારનો જવાબ ઘડાઇ ચુક્યો હતો અને રવાના કરવાની તઈયારી થઇ રહી હતી તેટલામાં હીંદના વડા પ્રધાને ન્યુદિલ્હીમાં કરેલાં ભાષણના યુનાઇટેડ પ્રેસ અને રોયટરના હેવાલ તરફ મારૂં ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું, જેમાં તેઓ અન્ય બાબતો સાથે એવું બોલેલા હોવાનું જણાવાયું છે કે, દક્ષિણ આફ્રિકાની ગોરી સરકાર તરફથી નેટીવો અને હીંદના વતનીઓ પર થઇ રહેલા જુલમગાર દમનની સામે એશીયા અને યુનાઇટેડ સ્ટેટસે પોતાની સ્થિતિ જાહેર કરવી જોઇએ. વધુમાં તેમણે 'દક્ષિણ આફ્રિકાની મુડીવાદી ગોરી સરકારના આફ્રિકનો અને હીંદીઓપરના નર્યા જાતીદ્વેષના દમન'નો ઉલ્લેખ કરેલો જણાવાય છે.

"હીંદના વડા પ્રધાને વધુમાં કહેલું જણાવાય છે કે, 'દક્ષિણ આફ્રિકામાં ચાલુ બની રહેલા નામદોષ ભરેલા બનાવો વિષે દુનીયાનો લોકમત શું છે?' અને 'દક્ષિણ આફ્રીકાએ કોમ્યુનીઝમ અને એન્ટી કોમ્યુનીઝમની વાતો છોડી-દઇ જરા સભ્યતા શીખવી ઘટે છે.'

"હીંદના વડા પ્રધાનના કથનનો આ હેવાલ જો ખરો હોય તો દક્ષિણ આફ્રીકાએ હીંદ સરકાર સાથે શુભનિષ્ઠાથી શરૂ કરેલી વાટાઘાટ ચાલુ રાખવી દેખીતી રીતે અશક્ય છે.

"આ સંજોગોમાં દક્ષિણ આફ્રીકાની સરકાર જાણવા ઇચ્છે છે કે હીંદના વડા પ્રધાનના ભાષણનો આ હેવાલ ખરો છે વા નહિ, અને તેમના આખાં ભાષણની નકલ મેળવવા તે ખુશી થશે."

આ તારની નકલ પાકીસ્તાનના પરદેશમંત્રીપર તેમની જાણને માટે મોકલવામાં આવી હતી.

હીંદ સરકારનો જવાબ

તેના જવાબમાં હીંદ સરકારે જણાવ્યું કે, "વડા પ્રધાને હમણામાં પરદેશને લગતી બાબતોપર બે ભાષણો કર્યા હતાં-એક પાર્લામેન્ટમાં અંગ્રેજીમાં અને બીજું ન્યુદિલ્હીમાં મળેલી એક મોટી જાહેર સભામાં હીંદીમાં. પાર્લામેન્ટમાં કરેલાં ભાષણમાં શ્રી નેહરૂએ જાતીભેદપર નીચે પ્રમાણે ઉલ્લેખ કર્યો હતો:

'હવે વળી પાછી કોમ્યુનીઝમ અને એન્ટી કોમ્યુનીઝમની ઘણી વાતો ચાલી રહી છે. બન્ને અગત્યની છે. તેનો હું ઇન્કાર કરતો નથી, પરંતુ આફ્રિકા ખંડમાં ખુલ્લી રીતે વિચિત્ર બનાવો બની રહ્યા છે તેનું શું? દક્ષિણ આફ્રીકાના ડોમીનીયનમાં માનવીઓપર બની રહેલી કરૂણ ઘટના એનું શું? હજારો લોકોને પોતાના ઘરોમાંથી ઉખેડીને ક્યાંક બીજે લઇ જવામાં આવી રહ્યા છે તેનું શું?

'આઝાદીના ખેરખાંઓને આ વિષયમાં આપણે કંઇ પણ બોલતાં કેમ સાંભળતા નથી? તેઓ મૌન ધારણ કરી રહ્યા છે. એ બાબતને બાજુએ હડાવી રહ્યા છે. પરંતુ તેઓએ સમજવું જોઇએ કે એશીયા અને આફ્રીકાના લોકો આ બાબતમાં ભલે બહુ બુમો પાડતા ન હોય પરંતુ તેઓને દરદ તો જરૂર થાય છે. કેટલીકવાર કોમ્યુનીઝમ અને એન્ટી કોમ્યુનીઝમ કરતાંયે વધારે થાય છે.

'આ જાતીભેદનો સવાલ અમારે માટે એક માનવ પ્રશ્ન ઘણો ભયંકર પણ બની જાય. આ જાતીભેદનો સવાલ છે અને આ જાતીય ઘલાપદા પણ દુનીયાપરના બીજા કોઇ પણ સવાલના કરતાં કદાચ વધારે ભયંકર બની જાય અમેરીકા, એશીયા અને આફ્રિકાના દેશોએ સમજવું જોઇએ અને માની લેવું નહિ જોઇએ કે આફ્રિકામાં સંસ્થાન શાહીના કે જાતીભેદના આધારે બની રહેલા આ બનાવો અમે સહન કરી લઇશું. અમને તેનાથી ઘણુંજ દરદ થાય છે.

'અમે કશું અસરકારક કરી શકતા નથી તેથી ખાલી બુમો પાડવા ઇચ્છતા નથી અને મુંગા બેઠેલા છીએ. પરંતુ એ વસ્તુ અમારાં મન અને હૃદયના છેક ઉંડાણમાં પ્રવેશી ગએલી છે. અમને ઘણુંજ લાગી આવે છે. બીજી બાબતો, જેમાંની કેટલીક વધારે અગત્યની છે તેને વિષે આપણે એટલી બેપરવાઇથી બોલીએ છીએ તેનો અર્થ એજ છે કે, કઇ બાબતોને આપણે અગત્યની અને કઇ ઓછી અગત્યની ગણીએ છીએ, તેને વિષેના આપણા ધોરણો જુદાં છે.'

તારમાં વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે: "અંગ્રેજી ભાષાના અખબારો માં શ્રી નેહરૂના ભાષણના પ્રસિદ્ધ થએલા તરજુમા મુજબ તેમણે જણાવ્યું હતું કે: 'દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર લાખો આફ્રીકનો અને હીંદીઓપર બેપરવાઇથી જે ખુલ્લો જુલમ વર્તાવી રહી છે તે અમે કદી ભૂલવાના નથી.

'વર્ણના આધારે આ ખુલ્લો દમન આ બોજો ગળી જવાના નથી. કોમ્યુનીઝમ કે એન્ટી-કોમ્યુનીઝમ હો આ જાતીભેદપર રચાયેલો દમન અમે સહન કરવાના નથી. દક્ષિણ આફ્રીકાની સરકારે કોમ્યુનીઝમ અને એન્ટી-કોમ્યુનીઝમની વાતો ભુલી જવી અને જરા સભ્યતા શીખવી ઘટે છે. જો સભ્યતા નહિ હોય તો દુનીયામાં બીજું રહ્યું જ શું? ત્યાંની સરકારને તો લોકોના રંગનીજ પડી છે અને તેઓને કાળા ગણી લાખોની સંખ્યામાં ઉખેડી કાઢવામાં આવી રહ્યા છે. આ ગોરી ચામડીની નીતી આજની દુનીયામાં ઘણી જોખમ ભરેલી થઇ પડવાની છે.'

યુનીયન સરકારનો જવાબ

એપ્રીલ તા. ૨૧મીએ યુનીયન સરકારે નીચે પ્રમાણે જવાબ વાળ્યો:

"આ સંજોગોમાં યુનીયન સરકારને હાલ વર્તી રહેલા મતભેદોની મીત્રભરી ભાવનાથી ચર્ચા કરવાનો શુભનિષ્ઠાથી થઇ રહેલો પ્રયત્ન સખેદ છોડી દેવો પડે છે. તેની નિષ્ફળતાની જવાબદારી હીંદના વડા પ્રધાને સ્વિકારવી પડશે.

"યુનીયન સરકાર આ તારવ્યવહાર એપ્રીલ તા. ૨૫મીના સોમવારે પ્રસિદ્ધ કરવા ઇરાદો રાખે છે."

પાકીસ્તાનની સરકારની ખુશામત

દક્ષિણ આફ્રિકાના પરદેશ મંત્રીએ પાકીસ્તાનના પરદેશ મંત્રીપર પણ એક તાર મોકલી જણાવ્યું હતું કે હીંદના પરદેશ મંત્રીએ શ્રી નેહરૂના ભાષણના હેવાલો ખરા હોવાનું જણાવ્યું છે."

યુનીયન સરકારના હીંદ સરકારપરની તારની વીગત આપ્યા બાદ તારમાં જણાવ્યું હતું કે:

"મારી ખાત્રી છે કે આપ સમજી શકશો કે આ ખાસ બાબતમાં એકલી પાકીસ્તાનની સરકારની સાથે ચર્ચા કરી નહિ શકાય. દક્ષિણ આફ્રીકામાં હીંદુ, મુસ્લીમ કે અન્ય ધર્મના હીંદીઓ વચ્ચે ભેદ પાડવામાં આવતો નથી. એટલુંજ નહિ પરંતુ એ સિવાય બીજી હકીકત એ છે કે દક્ષિણ આફ્રીકાના ૮૦ ટકા ઉપર હીંદીઓ જ છે.

"દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારના આ નિર્ણયથી આપને વાકેફ કરતાં મારે આ હકીકત સાભાર જણાવવી જોઇએ કે મુખ્ય મુદ્દાપર મતભેદ હોવા છતાં પાકીસ્તાનની સરકારે આ સવાલની ચર્ચા તેના ગુણ દોષપરથી કરવાની ખુશી દર્શાવેલી છે. મારે ભારપુર્વક જણાવવું જોઇએ કે આ મતભેદોની મીત્રભાવનાથી ચર્ચા શરૂ કરવાના દક્ષિણ આફ્રીકાની સરકારે કરેલા પ્રયત્નની નિષ્ફળતાને માટે આપની સરકાર જવાબદાર નથી."

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેક્સ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીઝ, રેવન્યુ ક્લીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૨૧૩ મેગાસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરેરાસ્ટાઉન, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

બે અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૫ એપ્રીલ મે	હીંદુ ૨૦૧૧ ચૈત્ર-વૈશાખ	મુસલમાન ૧૩૭૪ હીજરી રમજાન	પારસી ૧૩૨૪ આદર આવાં	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મીક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૨૯	સુદ ૮	૬	૩૦	૬-૨૧	૫-૨૬	ડુમોઇતી
શની	૩૦	,, ૯	૭	૧	૬-૨૧	૫-૨૬	
રવી	૧	,, ૧૦	૮	૨	૬-૨૧	૫-૨૬	
સોમ	૨	,, ૧૧	૯	૩	૬-૨૨	૫-૨૩	મોહિની એકાદશી
મંગળ	૩	,, ૧૨	૧૦	૪	૬-૨૨	૫-૨૩	
બુધ	૪	,, ૧૩	૧૧	૫	૬-૨૨	૫-૨૩	
ગુરૂ	૫	,, ૧૪	૧૨	૬	૬-૨૨	૫-૨૩	નરસિંહ જયંતી
શુક્ર	૬	,, ૧૫	૧૩	૭	૬-૨૩	૫-૨૨	
શની	૭	વદ ૧	૧૪	૮	૬-૨૩	૫-૨૨	
રવી	૮	,, ૨	૧૫	૯	૬-૨૩	૫-૨૨	
સોમ	૯	,, ૨	૧૬	૧૦	૬-૨૪	૫-૨૧	
મંગળ	૧૦	,, ૩	૧૭	૧૧	૬-૨૪	૫-૨૧	
બુધ	૧૧	,, ૪	૧૮	૧૨	૬-૨૪	૫ ૨૧	
ગુરૂ	૧૨	,, ૫	૧૯	૧૩	૬-૨૪	૫-૨૧	

ડો. ડોંગીસને લાયક જવાબ

[ઇન્ડિઅન સીવીલ સર્વીસમાંથી નીવૃત્ત થએલા શ્રી. સી. ડબલ્યુ એમ. ગેસના અંગ્રેજી લેખપરથી.]

સાહેબ,—હીંદીઓ સાથેની તેઓની તકરાર દરમીયાન કોઇ પણ વખતે નેશનલીસ્ટ રાજદ્વારીઓએ પોતે હીંદના ઇતિહાસ વિષેનું કે હીંદમાં વર્તતી સ્થિતિ વિષેનું જરાએ જ્ઞાન ધરાવતા હોય એવું બતાવેલું નથી. આ વસ્તુ જો સૌથી વધારે સ્પષ્ટ થઇ હોય તો એપ્રીલ તા. ૧૬મીના મોસલબે ખાતે ડો. ડોંગીસે કાઢેલા ઉદ્‌ગારોથી થઇ છે. જેને બન્ને દેશોની કંઇક માહીતી થઇ છે તેને શ્રી નેહરૂના જવાબમાં ડો. ડોંગીસે કરેલી ટીકા બીલકુલ અસ્થાને અને હલકી લાગ્યા વિના નહિ રહે.

શ્રી નેહરૂએ બીન-ગોરાઓ પ્રત્યેના આપણા "જુલમગાર દમન," આપણા "જાતીભેદના નર્યા જુલમ"ની આપણા "નેટીવોને ઉખેડી કાઢવાની" વાતો કરી હતી. ડો. ડોંગીસ કહે છે કે શ્રી નેહરૂએ વેસ્ટર્ન એરીયાઝમાંથી બળાત્કારે લોકોને કાઢેલા હોવાની વાત કરી હતી જ્યારે આપણા અખબારો એ એવું કશું છાપેલું નહોતું તેમણે આપણને "એન્ટી કોમ્યુનીઝમ"ની વાતો છોડી દેવાની (મતલબમાં આપખુદી ભરેલા કાયદા કરવાને તેનું બહાનું આપવાનું છોડી દેવાની) અને "જરા સભ્યતા શીખવાની" શિખામણ આપી હતી. આ સખત શબ્દો છે. પરંતુ સપ્રેશન એક્ટની રૂએ કોમ્યુનીસ્ટોપર તેમજ બીન-કોમ્યુનીસ્ટોપર મુકવામાં આવેલાં આપખુદીભરેલાં બંધનોનો, સઘળા આફ્રિકનોને ઇલાયદા વાડાઓમાં ગોંધવા અને દસ ટકા જેટલા તેઓના સત્તા સિવાય તેઓને હલકા મજુરોની સ્થિતિએ ઉતારી પાડવાની ડો. ફરવુઅર્ડની યોજનાની, ગ્રુપ એરીયાઝ એક્ટ અને રીસેટલમેન્ટની રૂએ બીન-ગોરાઓને ફરજીયાત કાઢવાની, (જ્યારે ગોરાઓને વિષે ભાગ્યેજ એવું કરવામાં આવે છે), પ્રધાનોની અને પોલીસની સત્તાઓમાં ક્રમશઃ થતા વધારાની, અંગત સ્વતંત્રતા ઇન્કારવામાં આવતી હોવાની અને દેશની વરિષ્ટ અદાલતની કુશળતાપર જાણી કરી પ્રહારો કરવામાં આવતા હોવાની જ્યારે કલ્પના કરીએ ત્યારે ઘણા ગોરા તેમજ બીન-ગોરાઓને શ્રી નેહરૂની વાતમાં વાજબીપણું જણાયા વિના નહિ રહે.

પરંતુ ન્યાયને ખાતર આપણે સ્વિકારીશું કે આ સઘળી વસ્તુઓ નેશનલીસ્ટોને પોતાના ભિન્ન નૈતિક ધોરણના કારણે એટલી ગંભીર જણાતી નહિ હોય, અને તેથી શ્રી નેહરૂની ટીકાનો તેઓ વિરોધ કરે એ સમજી શકાય છે. પરંતુ ડો. ડોંગીસે સામો પ્રહાર કરવાને જે કારણો પસંદ કરેલાં છે તેથી તો આપણો દક્ષિણ આફ્રીકાનો કેસ વધારે ખરાબ થાય છે. અસ્પૃશ્યો નો ઉલ્લેખ આ તેમણે પહેલીજ વાર નથી કર્યો. આ બાબતમાં જાણવા જેવો મુદ્દો એ છે કે, રીવાજ અને આચરણને જો કે હજુ કાયદાને અનુરૂપ કરી નથી શકાયાં છતાં હીંદના બંધારણની ૧૭મી કલમ વડે તેમજ તેની રૂએ થએલા કાયદાઓ વડે અસ્પૃશ્યોને માનવીઓ તરીકેનો સમાન દરજ્જો આપવામાં આવેલો છે. હવે હીંદની જે ખામી હોય તો તે ગતીની અને અમલની છે, કે જે સઘળા સમજદાર અને પ્રગતીશીલ હીંદીઓ સ્વિકારે છે. પરંતુ જે અનિષ્ટ હતું તે સમજાયું છે અને તેને નાબુદ કરવામાં આવ્યું છે.

હવે આપણે અહિની સ્થિતિની તેની સાથે સરખામણી કરીએ. આઝાદ દુનીયામાં આ એકજ દેશ છે કે જે સામાજીક અને જાતી ભેદોનો વિસ્તાર કાયદાથી વધારનારાં સક્રીય પગલાં લઇ રહ્યો છે અને આ એકજ એવો દેશ છે કે જેને જુદા જુદી જાતીના લોકોને માટે જુદી અને અસમાન સગવડો કરનારા કાયદા કરવાની સત્તા ધરાવનારો. હમણાંજ પસાર કરવામાં આવેલો કાયદો છે. આપણી અને હીંદની વચ્ચે સામાજીક ન્યાયના પ્રમાણની સરખામણી થઇ શકે તેમ નથી, જો કે તેમાં પણ આપણે પાસ થઇએ કે કેમ એ વિષે મને ઘણી શંકા છે—પરંતુ દિશાની સરખામણી થઇ શકે છે. દક્ષિણ આફ્રીકામાં આપણે એકલાજ, જે વસ્તુ આખી આઝાદ દુનીયાએ રદબાતલ કરી નાખેલી છે તે—ગોરાના વર્ચસ્વ—ની દિશાએ પ્રયાણ કરી રહ્યા છીએ.

હીંદના ભાગલા પડયા તે વખતના સમુહબંધ દેશાંતર અને આપણી ગ્રુપ એરીયાઝની દરખાસ્તો વચ્ચેની સરખામણીના સંબંધમાં ડો. ડોંગીસની સરખામણી તદન ખોટી છે એટલુંજ નહિ પરંતુ સાડા ત્રણ કરોડ મુસ્લીમો આજે હીંદમાંજ છે (અને એક કરોડ હીંદુઓ પાકીસ્તાનમાં છે) જે ડો. ડોંગીસના મુખ્ય મુદ્દાને ખોટો ઠરાવે છે. જે મીલ્કતો "જપ્ત" થએલી છે તે જેઓ ત્યાંજ રહે છે અને કામ કરે છે તેઓની નથી પરંતુ જે નિર્વાસિતો નાસી ગયા હતા તેઓની છે. અસ્પૃશ્યો ને પણ અહીંની જેમ ૫૦૦ વાર પડતર જમીનના ટુકડાથી બાકીનાં માનવીઓને છુટા પાડી દેવામાં આવેલા નથી.

ડો. ડોંગીસની અર્ધ સત્ય વાતો અને ગુંચવાડાઓથી, મને નથી લાગતું કે, દક્ષિણ આફ્રિકાના કેસમાં કે દક્ષિણ આફ્રીકાની શાખમાં કંઇ સુધારો થયો હોય. પરંતુ ડો. ડોંગીસને એની તેની પડી હતી. તેમને તો પોતાની નેશનલીસ્ટ પાર્ટીને રીઝવી તેની વાહવાહ મેળવવી હતી.

યુનીયનના આરોપનો હીંદે આપેલો જવાબ

યુનીયનમાં વસતા હીંદીઓ પ્રત્યેની વર્તણુકના સવાલપર ચર્ચાને માટે યુનીયન સરકારે કરેલી વાટાઘાટ પડી ભાંગી તેનો આરોપ યુનીયન સરકારે હીંદપર મુકેલો તેનો હીંદે જવાબ આપેલો છે, જે મંગળવારની રાતે ન્યુદિલ્હીમાં બહાર પડયો હતો.

યુનીયન સરકાર, જેણે આ ચર્ચાની મુળ દરખાસ્ત કરી હતી, તેણે પોતાના છેલ્લા તારમાં જણાવ્યું હતું કે શ્રી નેહરૂએ દક્ષિણ આફ્રીકાપર હુમલો કરનારા કરેલાં બે ભાષણો ચર્ચાની દરખાસ્ત રદબાતલ કર્યા બરોબર લેખાય.

હીંદ સરકાર તેના જવાબમાં જણાવે છે કે: હીંદ સરકાર બીન-ગોરાઓ પ્રત્યે દક્ષિણ આફ્રીકામાં બતાવાઇ રહેલી વર્તણુકની ટીકા ખુલ્લી રીતે અને આગ્રહ પુર્વક સતત કરતી આવેલી છે.

એ વર્તણુક દુનીયાની નજરે આણવાને પણ તે પોતાનું બનતું કરતી આવેલી છે.

જે ચર્ચાઓમાં હીંદ સરકાર સામેલ થવાની આશા રાખતી હતી તે દરમીયાન યુનીયન સરકારે પોતાના દમનના કાયદામાં ફેરફાર કર્યો નથી.

આથી વચગાળાના વખતમાં એ કાયદાઓની ટીકા કરતા હીંદ સરકારે અટકવાની આશા રાખવી ગેરવાજબી ગણાય.

બન્ને સરકારો વચ્ચે ચર્ચાઓ શરૂ કરવાનો પ્રયત્ન નિષ્ફળ જવાને માટે હીંદ જવાબદાર છે એવો આરોપ તે સ્વિકારવા તઇયાર નથી.

લ્યુઆનસ્યા (નોર્ધર્ન રોડેસીયા)માં હિંદી ટાઉન કાઉન્સીલર

લ્યુઆનસ્યાથી એક ખબરપત્રી જણાવે છે કે, શ્રી ગોસાંઇભાઇ કાલુભાઇ નાયક (મંદિરકર) લ્યુઆનસ્યા મ્યુનિસિપલ કાઉન્સીલની ચુંટણીમાં સૌથી વધુ મતે ત્રણ વર્ષ માટે ચુંટાયા છે.

લ્યુઆનસ્યા મ્યુનીસીપલ કાઉન્સીલની ૭ બેઠકો માટે આઠ ગોરાઓ અને શ્રી ગોસાંઇભાઇ મળી કુલ નવ ઉમેદવારો ઉભા રહ્યા હતા. તેમાં સૌથી વધુ મતે શ્રી ગોસાંઇભાઇ ચુંટાયા છે. શ્રી ગોસાંઇભાઇ બે વર્ષની કાઉન્સીલરની મુદ્દત પુરી થતાં ફરીથી ચુંટણીમાં ઉભા રહ્યા હતા ચુંટણી તા. ૭મી એપ્રીલે થઇ હતી. એમને ધન્યવાદ.

ગુજરાતી પ્રેસનું સંવત
'૨૦૧૧નું પંચાગ

કીંમત શી. ૫-૬
પોસ્ટેજ યુનીયનમાં પે. ૩
યુનીયન બહાર પે. ૬

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ
'Indian Opinion'
Private Bag,
Phoenix, Natal.

નવલ કથાઓ

ઇંદીરાની આપવીતી	૫	૩
મંગલ સુત્ર	૧૨	૬
છેલ્લો અભીનય	૯	૬

બીજાં પુસ્તકો

ભૂદાન યજ્ઞ	૨	૦
શ્રેયાર્થીની સાધના — (કીશોરલાલ મશરૂવાળાનું જીવન)	૭	૬

કીશોરલાલ મશરૂવાળા કૃત

સંસાર ધર્મ	૬	૦
જીવન શોધન	૮	૦
દીપ નિર્વાણ (દર્શક)	૭	૦
પુણ્ય પરવાર્યું નથી	૫	૬

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

દુકાન વેચવાની છે

પ્રીટસમાં મેન સેન્ટરમાં લાયસેન્સ સાથે બે દુકાનો વેચવાની છે. માલ સાથે અથવા માલ વગર પા. ૧૫૦૦નાં ટર્નઓવરની જગ્યા.

એડ્રેસ:

ફરેઇસ સ્ટ્રીટ,
પ્રીટસ.
ફોન: ૭૫ પ્રીટસ.

એ. આઇ. બુલબુલીયા
બોક્સ ૮૪—ફોન: ૮૪
રસ્ટનબર્ગ (ટ્રાંસવાલ).

ઉપદેશની સફળતા

"લહરિ"

માનવધર્મના પ્રણેતા મનુમહારાજે ધર્મનાં દશ લક્ષણો કહેલાં છે. (૧) ધૃતિ, (૨) ક્ષમા, (૩) દમ, (૪) અસ્તેય, (૫) શૌચ, (૬) નિગ્રહ, (૭) સત્સંગ, (૮) વિદ્યા, (૯) સત્ય અને (૧૦) અક્રોધ. આ સામાન્ય ધર્મના અંગો હોવાથી તે મનુષ્યમાત્રને આચરવા યોગ્ય ગણાય છે. ધર્મના બે પ્રકાર છે: (૧) વિશેષ અને (૨) સામાન્ય. જે ધર્મના અંગો અમુક વર્ગના મનુષ્યનેજ પાળવા યોગ્ય હોય તે વિશેષ ધર્મ કહેવાય, જેને પંથ કે સાંપ્રદાયિક ધર્મ પણ કહે છે. અને જે અંગો પ્રત્યેક મનુષ્યને પાળવા યોગ્ય હોય તે સામાન્ય ધર્મ કહેવાય છે. ભકત કવિ પ્રિતમદાસે એની એક જ વાકયમાં સાદી વ્યાખ્યા બનાવી છે. "પડતાં ધારે જે પાપમાં, ધર્મ તેનું છે નામ." એ સામાન્ય ધર્મને આચરણમાં મુકનાર વ્યક્તિ ધર્મનિષ્ઠ કહેવાય છે.

આ ધર્મ પાળવાની વસ્તુ છે. કેવળ માનવાને માટે નથી હોતો. પ્રત્યેક ધર્મમાં તેના પુરોગામી મહાપુરૂષોએ આમ જનતાના હિતાર્થે પાલન કરવા માટેનાં અમુક અંગો નિર્દેશિત કરેલાં હોય છે. તેનું અનુશીલન કરવાથીજ તે ધર્મ પાળેલો ગણાય છે. "હું અમુક ધર્મને માનું છું" એમ કહેનારા ઘણા હોય છે. અને "હું અમુક ધર્મ પાળું છું" એમ કહેનારા પણ કેટલાક નીકળશે. પરંતુ "હું અમુક ધર્મનાં અંગોનું પાલન કરૂં છું" એમ કહેનારા થોડા જ નીકળશે. તેમાં પણ તેણે માનેલા અમુક ધર્મનાં અંગ ઉપાંગોનું યથાર્થ રીતે પોતે આચરણ કરનારા તો કોઇક જ મળી આવશે. એવી જે કોઇ વ્યક્તિ મળશે તેનો મન, વચન અને શરીરનો વ્યવહાર બહુધા લોકહિત માટે જ હશે. જેથી તે સર્વ મનુષ્યને વંદનીય ગણાય છે. પછી તે જન્મે હીંદુ, ખ્રિસ્તિ, મુસ્લીમ, યુહુદિ કે તગુહિરટ પણ હોઇ શકે છે. જાતભાત પંથના ભેદો સામાન્ય જનતાના વ્યવહારમાંજ રહેલા હોય છે. જેઓ વિશ્વપિતા પરમેશ્વરની અસરમા આવેલા હોય છે તેવા મનુષ્યોમાં જાત ભાત જ નહિ પણ સાંપ્રદાયિક ધર્મની મર્યાદા પણ નથી રહેતી. જેના લીધે જ તેઓ માનવમાત્રના મિત્ર બની રહે છે. "આત્મવત્ ભૂતેષુ" એ તેમનું લક્ષ્યબીંદુ હોય છે. તેમના શબ્દો અનુભવનાં અમૃત બીંદુ હોવાથી જનતાને ઉન્નત પંથે લઇ જનારાં થાય છે. હજારો વર્ષોનાં વહાણા વહી ગયા છતાં પણ તે જીર્ણ નથી થતાં બલ્કે નિત્ય અર્થોને સ્ફુટ કરનારા હોઇ સર્વદા મનનીય મનાય છે.

આવી ધર્મનિષ્ઠ અને વંદનીય વ્યક્તિઓના ઉપદેશ તથા આશિર્વાદ નિ:શંક કલ્યાણપ્રદ હોય છે, છતાં તેને ફલદાયી બનાવવા માટે આપણો પોતાનો પણ પ્રયત્ન હોવો જોઇએ. જેમ એક બીજ રોપ્યા પછી તેને પાણી, ખાતર અને રક્ષણ આપવાથી જ તે બીજ સમય આવ્યે ફળ આપવાનું કામ કરે છે, તેજ પ્રમાણે આપણે પણ આપણી અમુક ફરજ બજાવવાની રહે છે. એક કથની છે કે:

એક ગામમાં એક ખેડુત રહેતો હતો તેની પાસે બે બળદ હતા. તેના વડે તે ખેતી કરીને પોતાનું ગુજરાન ચલાવતો હતો. પોતે પ્રભુની કૃપાથી જ સુખી છે એમ તે માનતો, અને હંમેશાં તેની પ્રાર્થના કરતો. પણ જીંદગીમાં તેને કદી દુ:ખ જેવું નહોતું જણાયેલું જેથી દુ:ખી માણસોની દયાનો તેને ખ્યાલ નહિ આવતો. પ્રભુની ભક્તિ પણ મોઢેથી નામ લેવામા સમાયેલી છતાં સદાચારથી જીવન ગુજારવાનું તે શીખ્યો હતો. બીજાને મદદ કરવામાં ઇશ્વરનીજ સેવા થાય છે એમ તે નહોતો માનતો. ઇશ્વર દયાળુ છે અને તે સંકટ પડે ત્યારે મદદ પણ કરે છે એમ ભરોસો રાખવા તે હંમેશાં પ્રયત્ન કરતો.

એકવાર ચોમાસાની શરૂઆતમાં ગાડામાં માલ ભરીને તે કોઇ બીજા ગામે જતો હતો. રસ્તામાં વરસાદને લીધે એક ઠેકાણે ખુબ કાદવ પડયો હતો તેમાં થઇને ગાડાને ચલાવવું પડયું માલ વધુ ભરેલો અને પોતે ઉપર બેસીને બળદને હાંકતો હતો જેથી ભારને લીધે ગાડું ખેંચવામાં બળદોને મુશ્કેલ પડતી હતી પણ પરોણીના ભયથી બળદો જેમ તેમ કરીને કાદવ માંથી ગાડું ખેંચી જતા હતા. એવામાં એક તરફનું પૈડું એક ખાડામાં ઉંડું ઉતરી ગયું. જેથી બળદો અટકી પડયા. ખેડુતે માર મારીને બળદોને આગળ ચલાવવા ઘણો પ્રયત્ન કર્યો, પણ થાકેલા બળદોને ખાડામાંથી પૈડું બહાર કાઢવાનું મુશ્કેલ થઇ પડવાથી ગાડું આગળ ચાલ્યું નહીં.

આથી ખેડુતને ભારે મિમાસણ થઇ પડી, નિર્જન જગ્યામાં હોવાથી કોઇની મદદ મળે એમ પણ નહોતું લાગતું. જેથી તેણે ગાડા ઉપર બેઠા બેઠાંજ ઇશ્વરની મદદ મેળવવા અરજ કરવા માંડી. મોઢેથી મોટેમોટે ઇશ્વરને પુકારીને આર્તનાદ ગજવતાં ઘણીવાર થઇ, પણ કાંઇ ચમત્કાર જેવું બન્યું નહિ.

એવામાં એક પ્રૌઢવયનો સાં થઇને સામે ગામ જતો હતો તેણે આ ખેડુતના હોકાર પોકાર સાંભળી પાસે આવીને તેને પુછયું: "શું મુશ્કેલત છે?" જવાબમાં તે ખેડુતે કહ્યું: "આ બળદો ચાલતા નથી, કેમકે ખાડામાં પૈડું ખુંચી ગયેલું છે. માટે હવે તો ઇશ્વરની મદદ માટે અરજ ગુજારૂં છું. તમે કંઇ મદદ કરો તો કૃપા થશે."

આ સાંભળી તે પુરૂષે કહ્યું કે: "ભાઇ! તું તો ગાડાની ઉપર બેઠાં બેઠાં ઇશ્વરની મદદ માગે છે તો તને મદદ કેવી રીતે મળે? જો તું નીચે ઉતરીને ખાડામાંથી પૈડું ઉંચકીને બહાર કાઢે તો આ બળદો સહેલાઇથી ગાડું ખેંચી શકે."

ખેડુતે કહ્યું કે "ગાડું ખેંચવાનું કામ બળદોનું છે, અને મારૂં કામ તો ગાડું હાંકવાનું છે. જેથી હું નીચે શા માટે ઉતરૂં? ઇશ્વર ગરીબનો બેલી છે. અને સંતપુરૂષો દયાળુ હોય છે માટે તમારે મને મદદ જરૂર કરવી જોઇએ."

આના જવાબમાં તે પુરૂષે કહ્યું કે, "જે પોતના માટે શ્રમ નથી કરતો તેને બીજો કોઇ શા માટે મદદ કરે? આ બળદ તારા છે, ગાડું તારૂં છે, અને માલ પણ તારો છે. તારા સ્વાર્થ માટે તું તને પોતાને પણ મદદ નહીં કરે તો તારા જેવો મુર્ખ બીજો કોણ હોઇ શકે? આ બિચારા બળદો એ તો તેમનામાં શક્તિ હતી તેટલા જોરથી મહેનત કરી છે. હવે તારે એ બળદોને મદદ કરવી જોઇએ. તો તેનો લાભ તને જ મળશે. તારે બીજાની આજીજી કરવાની જરૂર જ નહિ પડે. આમ છતાં તું ગાડા ઉપરથી નીચે ઉતરીને ખાડામાંથી પૈડું બહાર કાઢવાનો પ્રયત્ન કરતાં થાકી જાય કે હારી જાય, તોજ મારા જેવો કોઇ તને મદદ કરવાનું યોગ્ય ધારે અને ઇશ્વર પણ ત્યાર પછી જ મદદ કરે છે. તેણે જે શક્તિ આપણને આપેલી છે તે માત્ર આપણા પોતાના સ્વાર્થ માટે જ નથી, પણ બીજાઓના ઉપર ઉપકાર કરવા માટે પણ હોય છે. જેથી તારે આ બળદો ઉપર દયા કરવી જોઇએ અને તો જ તું ઇશ્વરની દયાનો અધિકારી બની શકે, માટે નીચે ઉતરીને પૈડું કાઢ."

આ સાંભળીને પેલા ખેડુતને ખરી વાત ધ્યાનમાં આવી અને તરત જ ગાડા ઉપરથી નીચે ઉતરી ખાડામાંથી પૈડું ઉંચકી કાઢયું. પછી બળદોને હાંકવાથી ગાડું ચાલતું થયું. ને પેલા સજ્જન પુરૂષની સાચી સલાહ માટે આભાર માની પોતાને રસ્તે પડયો.

આ ઉપરથી આપણા માટે સંસારમાં મહાપુરૂષોનાં ઉપદેશ વાકયો સાંભળવા પછી તેનું અનુષ્ઠાન કરવાની કેટલી અગત્ય રહેલી છે તે સ્પષ્ટ રીતે જાણી શકાય છે. આંતારિક ભુમિને શુદ્ધ કર્યા વિના સદુપદેશ દ્દઢતાથી ચોંટતો નથી. જેના માટે જ આપણી ઇંદ્રિયોનો વ્યવહાર જો સ્વચ્છંદી અને લોલુપતા ભર્યો હોય તો તે પર શમ, દમથી કાબુ રાખી સાત્વિક આહાર વિહાર વડે જીવન નિષ્પાપ રીતે વ્યતિત કરવાનો મહાવરો પાડવો જોઇએ. પરિણામે ઉન્નત જીવનનો અવર્ણનીય આનંદ મેળવી શકાશે.

મહાપુરૂષોના આશિર્વાદ આ રીતે ફળે છે અને તેઓના ઉપર પુજ્યભાવ રાખવાનું પ્રત્યક્ષ ફળ આપણને આ જીવનમાં જ મળી જાય છે.

લગ્ન

ડાકુલ (ટ્રાંસવાલ)ની જાણીતી પહેડી કસન્સ રીફ્ક બઝારના રામભાઇ કસનજી ની સુપુત્રી નંદીબેનના લગ્ન તા. ૧૩–૩–૧૯૫૫ના દીને કેન્ડેલ નિવાસી શ્રી ગોપાળભાઇ ડાહ્યાભાઇ સાથે થયાં હતાં. તેમજ તેમના સુપુત્ર રણછોડ ભાઇ રામભાઇના લગ્ન નાયજેલના ઝીણાભાઇ ડાહ્યાભાઇની સુપુત્રી વિનોદીનીબેન સાથે તા. ૧૭–૪–૧૯૫૫ ના દીને થયાં હતાં તે શુભ પ્રસંગની ખુશલીમાં બન્ને પક્ષો તરફથી જુદી જુદી સંસ્થાઓને ભેટની રકમો આપવામાં આવી હતી.

આભાર

ગ્વેલો (સધર્ન રોડેશીયા)ના સ્વર્ગસ્થ હરીભાઇ રણછોડના વિધવા મણીબેન પોતાના પતિના શોકજનક અવસાન પ્રસંગે જે જે સગાંસ્નેહીઓ તથા મિત્રોએ પોતાને થએલી મહાન ખોટમાં તાર તેમજ પત્રોદ્વારા દિલસોજી દર્શાવી હતી તેમજ રોડેસીયાના અનેક ભાગોમાંથી આવી સ્વર્ગસ્થની સ્મશાન યાત્રામાં સામેલ થયા હતા તે સર્વેનો પોતાની તેમજ અન્ય કુટુમ્બીજનો વતી આ પત્રદ્વારા અંત:કરણથી આભાર માને છે.

—ફીનીક્સ સંસ્થાને મળેલી નીચેની રકમો સાભાર સ્વિકારીએ છીએ. ડાકુલ (ટ્રાંસવાલ) ના શ્રી. રામભાઇ કસનજી તરફ તેમના સુપુત્ર તથા સુપુત્રીના લગ્નના શુભ પ્રસંગે ગીની ૨.

વેચવાના છે

નવસારી સ્ટેશન રોડ પર, બજારમાં તથા સોસાયટીઓમાં મકાન અગર ખુલ્લા પ્લોટ લેવા માટે અગર નેશનલ સેવીંગ્સ સર્ટીફીકેટ (આવક વેરાથી મુક્ત વ્યાજ) ખરીદવા લખો:

એમ. જનાર્દન ભટ્ટ,
Authorised Agent For
Government of India
National Saving Certificate.
બાળા સાહેબની હવેલી,
Navsari, Bombay, India.

દ દ દ

(ઉપનિષદની એકાક્ષરી બોધપ્રદ કથા)

પં. નરદેવ વેદાલંકાર

(ગયાના આગલા અંકથી ચાલુ)

માનવોની શ્રેણી

મનુષ્યોમાંથી અસુરો-રાક્ષસોની શ્રેણી આપણે સમજી લીધી, પિતા પ્રજાપતિએ તેમને માટે 'દ' દયાનો બોધ દીધો. હવે મનુષ્યોની બીજી શ્રેણીનો આપણે વિચાર કરીએ. આ શ્રેણી છે સામાન્ય જનોની. આપણામાં મોટો વર્ગ આ શ્રેણીમાંનો જ છે. માનવો—માણસોની વિચાર પરમ્પરા એવી હોય છે કે આપણે આપણું સંભાળવું. બીજાની આપણને શી પડી? તેઓ રાક્ષસોની જેમ બીજાને દુઃખ આપીને પોતે મોજ મજા કરતા નથી પણ પોતાની કમાણીમાંથી પોતે સુખ ભોગવે છે. આમ આ માનવોની શ્રેણી બીજાને પીડા કરનારી નથી. આ લોકોને જો પોતાનું જીવન ઉચ્ચ બનાવવું હોય તો હજી તેમને માટે માર્ગ છે. અને તે છે પ્રજાપતિએ તેમને માટે આપેલો ઉપદેશ 'દ.' એટલે કે દાન કરો.

વર્ગ સંઘર્ષનું કારણ

માનવો સ્વાર્થી છે. તેમનો સ્વાર્થ પોતાનું ભલું કરવાનો છે. તેઓ બીજાને દુઃખ દેવા ચાહતા નથી. પોતાની સ્વાર્થ વૃત્તિને તેઓ છોડે તો જ તેઓ ઉચ્ચ જીવન જીવી શકે. સામાન્ય માણસોની દલીલ હોય છે કે અમે કમાયા છીએ. પૈસો અમે મહેનતથી રળ્યો છે એટલે એ અમારો છે. તેનો અમે મન ફાવે તે રીતે ઉપયોગ કરવાને સ્વતંત્ર છીએ. આજની સમાજ વ્યવસ્થાએ પણ આ વસ્તુને માન્ય રાખી છે.

આ માન્યતાને લઈને સમાજમાં કેવી વિષમતા ઉત્પન્ન થઈ છે તે આપણે પ્રત્યક્ષ જોઈ રહ્યા છીએ. સમાજમાં પ્રવર્તતા ઝગડાઓ આવી માન્યતાને લીધે જ ઉત્પન્ન થયા છે. એને લીધે સમાજમાં બે વિરોધી વર્ગો પડી ગયા. એક વર્ગ વધારે ને વધારે પૈસા ભેગા કરતો જાય છે. અને બીજો વર્ગ વધારે ને વધારે ગરીબ બનતો જાય છે. ધનિક વર્ગ પાસે એટલો બધો પૈસો જમા થયો છે કે તેને તેના ઉપયોગ માટે રસ્તો જડતો નથી. ત્યારે ગરીબ વર્ગ એટલો નિર્ધન થઈ ગયો છે કે તેમને પોતાની પ્રાથમિક જરૂરિયાતો પૂરવાના પણ સાંસાં પડે છે. આવી સ્થિતિનું પરિણામ શું આવે? વર્ગ સંઘર્ષ. એક વર્ગ બીજા વર્ગ સાથે ઝગડાઓ કરી પોતપોતાના સ્વાર્થને સંતોષવા ઇચ્છે છે. આ વિચાર પદ્ધતિ આપણને 'જીવન સંગ્રામ છે' ના જીવન તત્ત્વ તરફ ઘસડી જાય છે, અને તેમાં મનુષ્ય શાંતિ અને સુખ ખોઈ બેઠો છે, જીવનમાં મધુરતા, સ્નેહ અને પ્રેમ જેવા તત્ત્વો છે તેને માણસ ભુલી રહ્યો છે. જીવનમાં ધક્કા મુક્કી કરી તે આગળ પહોંચી જવા મથે છે.

આવી પરિસ્થિતિનો ઉત્તર શું હોઈ શકે? એના બે ઉત્તર છે: એક છે સામ્યવાદનો, બધાને મારી ઝુડીને એક સરખા બનાવવાની જોર જુલમી પદ્ધતિનો. એનો બીજો ઉત્તર આપેલો છે પિતા પ્રજાપતિએ 'દ' ના અક્ષરમાં.

ધનનો માલિક કોણ છે?

માણસ પોતાના ઉદ્યોગથી પૈસો મેળવે છે અને તેથી તેને તે પૈસાના ઉપયોગનો કે ઉપભોગનો હક છે એ દલીલ ઉપર ઉપરથી તો સાચી લાગે છે. પણ એને જરા વધુ ઉંડા ઉતરીને તપાસવાની જરૂર છે. આજે માણસની પોતે વ્યક્તિગત રીતે કોઈ સત્તા રહી નથી. દરેક વ્યક્તિ એક બીજા સાથે સંકળાયેલી છે. દરેક કાર્ય માટે એક વ્યક્તિ બીજી પર અવલંબે છે. એક વ્યક્તિ પોતે કશું કાર્ય નથી કરી શકતી. આવી સ્થિતિમાં એક વ્યક્તિ જેને પોતે કમાયેલું ધન કહે છે તેમાં કયાં સુધી સત્ય હકીકત છે તે વિચારવા જેવું છે. સંભવ છે કે એક માણસે પોતાના સાધનોની અનુકુળતામાંથી, વિદ્યાથી કે કુનેહથી સમ્પત્તિ મેળવી હોય. પરંતુ તેમાં બીજા મનુષ્યોનો પણ એટલો મોટો ભાગ છે કે તેની એ સમ્પત્તિનો તે પોતે જ એકલો માલિક છે એમ ન કહી શકાય. એક મિલ માલિક મોટું કારખાનું ઉભું કરે છે; એક જમીનદાર સેંકડો એકર જમીનમાં ખેતી કરાવે છે પણ તેમાં મજુરોની કે ખેડુતોની મહેનત વગર તો કશું થઈ શકતું નથી. એક વેપારી હજારો ઘરાકના સહયોગ વગર પૈસા રળી શકતો નથી. આમ સર્વત્ર જ અનેક મનુષ્યોના સહકાર વડે સમ્પત્તિ પેદા થાય છે. ત્યારે તેનો એક જ વ્યક્તિ માલિક બની બેસે અને પોતે તેનો ફાવે તેવો ઉપયોગ કરી શકે તે કેમ યથાર્થ કહેવાય. આથી જેની પાસે સમ્પત્તિ ભેગી થઈ હોય તેણે તો એટલું જ સમજવાનું છે કે બધાના સહકારથી પ્રાપ્ત થયેલી સમ્પત્તિ એ મારા એકલાની નથી પરંતુ અમારા સર્વની છે. એ પોતે તો તે સમ્પત્તિનો રખેવાળ છે. તેને તે સાચવે છે અને પોતાના સહયોગીઓના ભલા માટે વાપરે છે. તેનું એ ધન ભોગ માટે નથી પણ ત્યાગ માટે છે. વેદોમાં કહ્યું છે કે 'તેન ત્યક્તેન ભુંજીથાઃ' અર્થાત્ બધું ધન આપણને પરમાત્માની કૃપાથી મળ્યું છે માટે તે તેને જ અર્પણ કરીને પ્રસાદ રૂપે જીવન નિર્વાહને અર્થે આપણે તે ભોગવીએ. આજે જનતા એ જનાર્દન છે. તેને માટે પૈસા વાપર્યા પછી વધે તે આપણે પ્રસાદરૂપે ગ્રહણ કરીએ. આવી ઉંચી ભાવના પ્રજાપતિના આ 'દ' દાનની પાછળ રહેલી છે.

આમ ધનિક માણસે પોતાની સંપત્તિ પ્રજાના ભલા માટે જ દાન કરવાની છે. મહાત્મા ગાંધીજીએ ધનિકો માટે ટ્રસ્ટીશીપની કલ્પના કરી તે જ વિચાર ધારા આમાં સમાયેલી છે. આમ જો ધનિક વર્ગ પોતપોતાના ધનનો ઉપયોગ જન કલ્યાણ અર્થે કરે તો સંસારના ઝગડાઓ આપો આપ શમી જશે, આથી સત્કાર્યો ચલાવવાની ફરજ સહેજે આવા ધનિકો ઉપર આવી પડે છે. સમાજમાં કોઈની પ્રાથમિક જરૂરીયાતો અધૂરી નહિ રહે તે તેમણે જોવાનું છે. એટલે કે દરેકને સારૂ પુષ્ટિદાયક અન્ન, શરીર રક્ષાને યોગ્ય વસ્ત્રો અને આરામથી રહી શકે એવું ઘર તેમજ શિક્ષણ દવાદારૂ વગેરે ને લાગતા સાધનો મળે તો સંસારમાં વર્ગ સંઘર્ષ ચાલુ રહી શકશે નહિ. બધામાં પ્રેમ અને સહકારની ભાવના જાગશે આમ સાધારણ માનવોએ પ્રજાપતિના આ 'દ' દાનનો ઉપદેશ સમજવાનો છે અને તેને અનુસરીને દેવોની શ્રેણીમાં જવાનું છે.

દેવો કોણ છે?

હવે પિતા પ્રજાપતિ એ દેવોને આપેલા 'દ' ના ઉપદેશનું રહસ્ય આપણે સમજીએ. આપણે જોઈ ગયા કે જે પોતાના સુખ અને સ્વાર્થ માટે બીજાને દુખને દુખ દે છે તે રાક્ષસ છે. જે પોતાનું ભલું કરે છે, બીજાના સુખ દુખની જેને પડી નથી, જે બીજાને દુખ દેવા માગતો નથી તે સામાન્ય માનવ છે, પણ જે પોતાનો સ્વાર્થ જોતો નથી અને બીજાનું ભલું કરે છે તે દેવ છે. એટલું જ નહિ પણ તે પોતે દુખ વેઠીને પણ પારકાનું ભલું કરવા મથે છે; આવા જ મનુષ્યો દેવ છે અને તેથી જ દેવો શ્રેષ્ઠ કહેવાયા.

આવા દેવોને પણ ઉપદેશની જરૂર છે. તેઓ ઉંચી કક્ષાએ પહોંચ્યા છે પરંતુ તેમને તે જગા સાચવી રાખવાની છે. પ્રયત્ન કરીને દાનવમાંથી માનવ બની શકાય છે. અને માનવમાંથી દેવ બની શકાય છે, પરંતુ એટલેથી જ કર્તવ્યની ઇતિ શ્રી નથી થઈ જતી. દેવતાની શ્રેણીમાં જઈને પણ માણસે હંમેશ આત્મનિરીક્ષણ કરવાની જરૂર છે. તે પોતાના કર્તવ્ય ભૂલી જશે તો તેનું પતન થશે એમ તેણે સમજવાનું છે. આ પતન માટેનો અવગુણ અભિમાન છે. માણસ મોટો બને, ગુણવાન થાય એટલે બધે તેનો સત્કાર થાય છે. સમાજમાં તેને આગળ પડતી જગા મળે છે તેથી સહેજે તેનામાં આત્મસ્તુતિ અને અભિમાનના દોષો પેદા થાય છે. ધીમે ધીમે તે સમજવા લાગે છે કે અરે મારા જેવું મોટું કોણ છે! મને કોણ કહેનાર છે! હું તે કોણ! આવું હુંપદ તેનામાં આવે છે. માટે જ દેવોએ પણ હમેશ પ્રભુની પ્રાર્થના, નમ્ર બનવા માટે વિનંતિ કરવાની છે. તેમણે પણ પ્રજાપતિનો ઉપદેશ મેળવવાનો છે. પ્રજાપતિનો તેમને માટેનો ઉપદેશ છે 'દ', એટલે દમન કરો. દમન એટલે આત્મ સંયમ. પોતાની ઇન્દ્રિઓને કાબુમાં લેવી, પોતાના મનને સંયમમાં રાખવું. અને તે ત્યારે જ બને છે જ્યારે તે નમ્રપણે આત્મનિરીક્ષણ કરે છે. દેવ લોકોએ તો કદમે કદમે પોતાની દૃષ્ટિને અન્તર્મુખ કરવાની છે. તેમણે પોતાના દોષોને દબાવવાના છે. ત્યારે જ તેઓ દેવ પદ ઉપર કાયમ રહી શકશે.

સ્વર્ગમાંથી પતન

દેવોની શ્રેણીમાંથી પણ મનુષ્યનું પતન કેવી રીતે થાય છે તેની એક બોધપ્રદ કથા પુરાણોમાં જોવા મળે છે. સ્વર્ગનું રાજ્ય દેવોને હસ્તક હતું. ઇન્દ્ર ત્યાંનો રાજા હતો. રાજા ઇન્દ્ર કંઈક અપરાધમાં આવ્યો અને પોતાની સજા ભોગવવા તેને થોડો વખત દેશવટો લેવો પડયો. આ દરમીયાન સ્વર્ગનું રાજ કોણ ચલાવે તે પ્રશ્ન ઉભો થયો. દેવોમાં એ ઇન્દ્રપદ માટે કોઈ યોગ્ય મળ્યું નહિ. તેથી મૃત્યુ લોકના રાજા નહુષની સ્વર્ગના રાજા ઇન્દ્ર તરીકે વરણી થઇ. મૃત્યુ લોકમાં કોઈને નહિ મળેલું એવું સન્માન, એવું ગૌરવ નહુષને મળ્યું. એવો એ ધર્માત્મા અને સંત હતો.

ઇન્દ્ર બનીને નહુષે થોડો વખત ઉત્તમ રીતે રાજ્ય ચલાવ્યું. એક દિવસ સંધ્યાકાળે ઇન્દ્રની રાણી શચી ઇન્દ્રાણીનો તેને ભેટો થયો. નહુષ તો ઇન્દ્રાણીના સૌંદર્ય પર મુગ્ધ બની ગયો. કંચન અને કામિનીના મોહમાંથી છુટવું બહુ અઘરૂં છે. નહુષનું મન ઇન્દ્રાણી શચીમાં અટવાયું અને તેની બુદ્ધિ કંઈક રસ્તો કાઢવામાં અટવાઈ. આખરે તેણે યુક્તિ શોધી કાઢી. તેણે દેવોનો દરબાર ભર્યો અને પોતાની દલીલ રજુ કરી કે આજે હું ઇન્દ્ર બન્યો છું. જે ઇન્દ્રપદે હોય, ઇન્દ્રાણી તેની થાય. દેવો તો આ દલીલ સાંભળી અવાક જ બની ગયા. તેઓ ન હા કહી શકયા કે ન ના કહી શકયા. આખરે ઇન્દ્રાણી શચી પાસે ઇન્દ્ર નહુષનો સંદેશ ગયો.

ઇન્દ્રાણી બુદ્ધિમતી હતી. તેણે નહુષની માગણી એક શરતે સ્વીકાર કરવા જણાવ્યું. તેણે નહુષને કહાવ્યું કે તમે સાત ઋષિઓ પાસે તમારી પાલખી ઉંચકાવીને આવો તો હું તેમનો સ્વીકાર કરું. એ નવા ઇન્દ્રને તો સત્તાનો મદ ચઢયો હતો અને સાથે ભળ્યો મદનનો રંગ. નહુષને તો ઋષિઓની કાંધે ચઢીને જવું એ પણ ગમ્મતનો વિષય થઇ પડયો. ઇન્દ્ર રાજાના હુકમને માન આપી સાત ઋષિઓ પાલખી ઉચકીને ચાલ્યા. શાસ્ત્રોના વિશારદ, શુભ દાઢીમાં શોભી રહેલા સપ્ત ઋષિઓની પાલખી પર ચઢીને નહુષ રાજા ઇન્દ્રાણીને મહેલે ચાલ્યો. પણ એ વૃદ્ધ ઋષિઓની ચાલવાની ગતિ કેટલી? વાસનામાં ભાન ભુલેલા રાજાને ધીરજ રહી નાહિ. તેણે એક ઋષિને લાતથી ઠોકર મારી જલદી ચાલવાનો હુકમ કર્યો. બસ થઇ રહ્યું. મહર્ષિ અપમાનનો આ ઘુંટડો ગળી ન શક્યા. અને ઇન્દ્ર બનેલા નહુષ રાજાને શાપ દીધો કે તું જા મૃત્યુ લોકમાં અજગર થઇને પડ. અને દેવ પદે પહોંચેલો નહુષ રાજા બીજી ક્ષણે પશુ યોનીમાં પહોંચી ગયો. કામી મનુષ્ય પશુ તુલ્ય જ છે.

આમ જો મનુષ્ય દેવની કક્ષા સુધી પહોંચીને સંયમ નહિ જાળવી શકે; તે પોતાના મન અને ઇન્દ્રિયોનું દમન ન કરી શકે તો તેનું પતન અવશ્ય ભાવી છે. માટે જ પિતા પ્રજાપતિનો દેવોને સંદેશ છે કે 'દ' દમન કરો.

આવો, ઉપનિષદની આ કથા વાંચી આપણે આપણા માનસને તપાસીએ અને આપણામાં રહેલા દાનવ, માનવ કે દેવને શોધી કાઢીએ. દાનવના ગુણને દયાથી જીતીએ. માનવના ધર્મને દાનથી દીપાવીએ. અને દેવોના ગુણને આત્મ દમન વડે સાચવીએ.

(પં. ગંગાપ્રસાદ ઉપાધ્યાયની ભગવત્કથાને આધારે)

ભારતનો પત્ર

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

મુંબઇ, તા. ૭–૪–૫૫.

કસ્તુરબા રાષ્ટ્રીય સ્મારક નિધિએ, દેશના વિવિધ ભાગોમાં મધ્યસ્થ સુખાકારી બોર્ડના ઉપક્રમે શરૂ થયેલી સુખાકારી વિસ્તરણ યોજનાઓ માટે ગ્રામ સેવિકાઓને તાલીમ આપવાનો નિર્ણય કર્યો છે. લોકસભાના સ્પીકર અને કસ્તુરબા નિધિના પ્રમુખ દાદા સાહેબ માવલંકરના પ્રમુખપદે મળેલી ટ્રસ્ટીઓની સભાએ ગ્રામ સેવિકાઓને તાલિમ આપવાના કાર્યક્રમનું આખરી સ્વરૂપ આપ્યું હતું. નિધિ તરફથી વિવિધ રાજ્યોમાં ચાલતા ગ્રામ સેવક વિદ્યાલયોમાં એક હજાર ગ્રામ-સેવિકાઓને તાલીમ આપવાનું નિધિએ સ્વીકાર્યું હતું. ગ્રામ સેવિકાઓની તાલિમ, નિવાસની સગવડ અને મહેનતાણા પેટે મધ્યસ્થ સુખાકારી બોર્ડ નિધિને ગ્રાંટ આપશે. જુન ૧૯૫૫થી શરૂ થનારી તાલીમ એક વર્ષની મુદત માટે હશે.

* * *

કંજુસાઇ માટે નામખ્યાત બનેલા હૈદ્રાબાદના નિઝામ ફરી અખબારોના પાને ચમક્યા છે. હૈદ્રાબાદના એક વકીલે ત્યાંના મુખ્ય નગર ન્યાયાધિશની અદાલતમાં હાજર થઇ એવી ફરિયાદ કરી હતી કે, નિઝામના મહેલમાં ૩૦૦ પુખ્ત ઉમરની સ્ત્રીઓ, ૧૦૦ પુખ્ત ઉમરના પુરૂષો અને ઘણા નાના છોકરા-છોકરીઓને ગુલામ તરીકે રાખવામાં આવ્યા છે. તેમના જીવન-મરણ નિઝામને હાથ છે.

આ ફરિયાદ પરથી માજીસ્ટ્રેટે પોલીસને તેની તપાસ કરવાનો હુકમ આપ્યો હતો. તેમણે એવો ચુકાદો આપ્યો હતો કે, ભારતના બંધારણમાં રાજ પ્રમુખો સામે ફોજદારી કેસ ન થઇ શકે એવી જોગવાઇ છે. પરંતુ તે તેમના સત્તાવાર નિવાસસ્થાનને ફોજદારી તપાસમાંથી મુક્તિ નથી આપતી. તેમણે વધુમાં એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે, બંધારણમાં તેમની સામે કોઇ અદાલતમાં ફોજદારી કેસ દાખલ કરવાની મનાઇ છે. પરંતુ ફોજદારી અદાલત કોઇ પણ ગુનાની નોંધ લઇ શકે છે અને પોલીસ કે બીજા યોગ્ય સત્તાવાળાઓને તેની તપાસ કરવાનો હુકમ આપી શકે છે. તેમની સામે કેસ કરવો કે નહિ એ તો તપાસનો હેવાલ મળ્યા પછી જ નક્કી થઇ શકે. પોલીસ પોતાનો હેવાલ રજુ કરે એ પછી ઘટતાં પગલાં લેવાની કોર્ટને સત્તા છે.

આ હુકમ સામે નિઝામ વતી હાઇ કોર્ટને અપીલ કરતાં હાઇ કોર્ટે આ પ્રશ્નમાં સમાયેલા બંધારણીય મુદ્દાનો ઉકેલ ન થાય ત્યાં સુધી નીચલી અદાલતનો તપાસ કરવાના હુકમનો અમલ અટકાવ્યો હતો.

નિઝામના મહેલમાં જુના સમયથી સેંકડો ગુલામ સ્ત્રી-પુરૂષો રહે છે. આઝાદી પહેલાં તેમને મુક્ત કરાવવાનો સવાલજ નહોતો. પરંતુ આઝાદી પછી ભારતના નવા બંધારણમાં ગુલામો રાખવાની સાફ મનાઇ કરવામાં આવી છે. પેટવડીએ કામ કરતા આ ગુલામોને મારવા કે જીવાડવાનું નિઝામને હાથ છે. નિઝામ ધારે તો કોઇને પણ ખલાસ કરી શકે છે. નિઝામના મહેલમાં અસંતોષની આગ માત્ર ગુલામોમાંજ ફેલાઇ નથી. શાહજાદાઓ અને શાહજાદીઓમાં પણ ઘણોજ અસંતોષ પ્રવર્તતો હોવાના સમાચાર બહાર આવ્યા હતા. નિઝામના શાહજાદા–શાહજાદીઓની સંખ્યા સેંકડોની થવા જાય છે. તેમને દરેકને માસિક માત્ર રૂ. ૧૦૦ મળતા હોવાનું કહેવાય છે. રૂ. ૧૦૦ના આ ભથ્થામાં વધારો કરાવવા માટે તેમણે મંડળ રચ્યું હતું, સત્યાગ્રહ કર્યો હતો અને ભૂખ હડતાળ પણ કરી હતી, એવા સમાચાર સ્થાનિક અખબારોમાં છપાયા હતા. પરંતુ આ પછી નિઝામે બળ વાપરીને તેમને દાબી દીધા હોવાનું કહેવાય છે.

* * *

રાજઘાટ ખાતે રાષ્ટ્રપિતાનું સ્મારક રચવા માટે સરકારને મળેલી તમામ ડીઝાઇનો અસંતોષકારક લાગી છે અને સરકારે હવે નવી ડીઝાઇનો મંગાવવા માટે ઇનામી યોજના નક્કી કરી છે. નવી ડીઝાઇનો મોકલવાનું જાહેર નિમંત્રણ ટુંક સમયમાં અપાશે. આ હકીકતને કારણે, રાજ્ય સભામાં પુછાયેલા પ્રશ્નોના જવાબમાં સરકાર ખર્ચનો અંદાજ આપી શકી નહોતી. સરકાર ગાંધીજીના સ્મારક માટે ગમે તેટલી રકમ ખર્ચવાને તઇયાર છે. તેમ છતાં સામાન્ય રીતે આ સ્મારક માટે રૂ. વીસથી પચાસ લાખ રૂ. નો ખર્ચ થશે એમ ધારવામાં આવે છે. સરકાર એવું સ્મારક રચવા માગે છે જેમાં ગાંધીજીના ઉપદેશો તથા સાદાઇ ભર્યા જીવનનું પ્રતિબિંબ પડે. અત્યાર સુધીમાં કલાકારો અને સ્થાપત્યકારોએ ગાંધીજીના ઉપદેશો અને જીવનને મુર્ત સ્વરૂપ આપવાના કરેલા પ્રયાસો નિષ્ફળ ગયા છે.

* * *

સૌરાષ્ટ્રના રાજકારણમાં અચાનક નવો ધડાકો થયો છે. સૌરાષ્ટ્રના મુખ્ય પ્રધાન શ્રી રસિકલાલ પરીખે એક નિવેદન બહાર પાડીને જાહેર કર્યું છે કે, ઝાલાવાડ જીલ્લા કોંગ્રેસ કમીટીના પ્રમુખ અને "ફુલ છાબ"ના તંત્રી શ્રી નાથાલાલ મો. શાહે એક પરણેલી સ્ત્રીને "અઘટિત પત્રો" લખ્યા છે, એવો તેમણે મારી પાસે એકરાર કર્યો છે. એક જાહેર કાર્યકર માટે આમ કરવું યોગ્ય નથી. એટલે તેના પ્રાયશ્ચિત તરીકે શ્રી નાથાલાલ શાહે તમામ જાહેર પ્રવૃત્તિઓ છોડી દેવાનું કબુલ કર્યું છે. મુખ્ય પ્રધાનના આ નિવેદન પછી શ્રી નાથાલાલ જીલ્લા કોંગ્રેસના પ્રમુખપદેથી તથા ફુલછાબના તંત્રી પદેથી છુટા થઇ મુંબઇ આવ્યા છે. આ પછી અત્રે જાણીતા કટાક્ષ ચિત્રકાર અને ચેતમછંદરના તંત્રી શ્રી "શનિ"એ ચેતમછંદરમાં એવો આક્ષેપ કર્યો છે કે, શ્રી નાથાલાલે (ઉ. વરસ ૬૫) ૧૮ વર્ષની આ પરીણિત સ્ત્રી સામે ફોજદારી ગુનો કર્યો છે અને જો શ્રી રસિકલાલ પરીખ તેમની સામે ફોજદારી પગલાં નહિ લે તો તેઓ આવતા અંકથી આ બનાવો પાછળની સમગ્ર હકીકત ચેતમછંદરમાં છાપીને જાહેર કરશે. વધુમાં તેમણે આ કીસ્સામાં બીજા પણ કેટલાક કાર્યકરો સંડોવાયા હોવાનો આક્ષેપ કર્યો છે.

હીંદીનો વેપાર તોડી પાડવાની તરકીબ

(પહેલાં પાનાનું અનુસંધાન)

બીજા એક ત્યાંના રહીશે કહ્યું કે રંગભેદની આ હદ થઇ.

"આ હીંદીઓની ૨૫ વર્ષની અહિ હસ્તિ દરમીયાન કોમની તેઓએ ઘણી સેવા કરી છે. મુસ્કેલીમાં આવી પડેલા ઘણા યુરોપીયનોએ તેઓનો આભાર માનવાનો છે.

"તેઓમાંના એક દુકાનદાર, જેમને હું ૨૫ વર્ષ થયાં ઓળખું છું, તેની તેઓએ ઘણી જ કુસેવા કરી છે અને જેમના પ્રત્યે ઉંડું માન ધરાવાઇ રહ્યું છે તેવા શખ્સનું આ રીતે અપમાન કરેલું છે."

અવસાન

ગ્વેલો (સધર્ન રોડેસીયા)થી એક ખબરપત્રી લખી જણાવે છે કે: શ્રી હરીભાઇ રણછોડ, જેમનું ગ્વેલો (સધર્ન રોડેશીયા)માં માર્ચ તા. ૨૦મીએ લાંબી માંદગી બાદ અવસાન થયું તેથી ગ્વેલોની હીંદી કોમને મોટી ખોટ પડી છે.

સ્વર્ગસ્થનો જન્મ સ્વદેશમાં સુરત જીલ્લાના ગડુલા ગામમાં ૧૮૯૬ની સાલમાં થયો હતો. આફ્રીકાની મુસાફરીએ ૧૯૧૨માં સ્વદેશથી નીકળ્યા હતા. પ્રથમ એમણે સેલુકવે થોડો વખત ગાળ્યા બાદ ગ્વેલો આવી પોતાનો ધંધો હરી રણછોડની પેઢીના નામથી શરૂ કર્યો હતો.

તેઓ ગ્વેલો બ્રીટીશ ઇન્ડિઅન એસોસીએશનના પ્રમુખ હતા. તે દરમીયાન તેમની મહેનતથી ગુજરાતી શાળા સ્થાપવામાં આવી હતી. જાહેરકામમાં તેઓ આગળ પડતો ભાગ લેતા હતા. સ્વર્ગસ્થ પોતાની પાછળ પોતાનાં વિધવા, બે ભાઇઓ તેમજ છોકરાંઓને શોક કરતા મુકી ગયા છે. ઇશ્વર તેઓની ઉપર આવી પડેલા સંકટમાં તેઓને ધીરજ અને હીંમત આપે અને સ્વર્ગસ્થના આત્માને ચિર શાંતી આપે.

તાજું ઉમદા ફ્રૂટ

કરબનનું ટકાઉ આદુ ૧૦ પેની રતલ, મોટી કળીનું લસણ શી. ૧-૬ રતલ, પાપડ નં. ૧, શી. ૧૦-૦ ૧૦૦. નં. ૨, શી. ૮-૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ જુદું.

કપુરી અને ચેવલી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટેજ જુદું. બારકીટ શી. ૧૦-૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર બારકીટ શી. ૧૬ ડઝન.

સુરણ, લીલી હળદ અને આંબા હળદની મોસમ ચાલુ છે.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

નવલ કથાઓ

માનવી ખંડીયેરો (એક રક્ત પિત્તીની આત્મ કથા)	૬	૦
મઝધાર (અંધ લેખીકા હેલન કેલરના પુસ્તકનો અનુવાદ)	૬	૦
લોક ભાગવત (નાનાભાઈ ભટ્ટ કૃત) શ્રીમદ્ભાગવતની કથાઓ	૧૧	૦
કીમીયાગારો (૧૮ મહાન નરનારીઓનો ટુંક પરીચય) યશોધર મહેતા	૬	૦
સર્જાતા હઈયા (નવલભાઈ શાહ) જ્ઞાન સાથે આનંદ આપતી નવલ કથા	૭	૬
નંદવાયલા હઈયા (પુષ્કર ચંદરવાકર)	૭	૬
માનવીનિ ભવાઇ (પન્નાલાલ પટેલ)	૧૪	૦

બાળ સાહિત્ય

બહલ અને બાહરુ (રમુજી વાર્તા)	૧	૬
કીંગ કોંગ એખ સાહસથી ભરપુર બાળ વાર્તા	૩	૦

વાંચવા લાયક સાહિત્ય

ઝેરતો પીધા છે જાણી જાણી (દર્શક)	૫	૦
ગીતા પ્રવચન (વિનોબા ભાવે)	૩	૦
ગો-સેવા (ગાંધીજી)	૨	૦
રામકૃષ્ણ ઉપનીષદ (રાજાજી)	૨	૦

'INDIAN OPINION'

P. Bag,

Phoenix, Natal.

સુંદર નવી નવલ કથાઓ

માનવતાના બિલામ લેખીકા હેરીયેટ બિચર અનુવાદક શશીન ઓઝા	૧૫	૦
સાથી રા. ના. પાઠક	૧૨	૦
ખાંડેકરના પુસ્તકોનો અનુવાદ		
સોનેરી છાયા	૧૦	૦
સ્વપ્ન સુષ્ટી	૧૦	૦
આશામીનારા	૧૨	૦
છાયા પ્રકાશ	૧૨	૬
ર. મ. દેશાઇ કૃત		
દિવડી	૧૨	૦

Obtainable from:

INDIAN OPINION.
P/Bag, Phoenix, Natal.

અમારા નિશાળ ઉપયોગી પુસ્તકો

ઈતીહાસ

દેશ વીદેશ ભા. ૧	૨	૬
ગુજરાતનું ગઉરવ	૧	૯
હિંદના ઇતીહાસની રૂપરેખા ભા. ૧	૨	૨
દેશ દીપો	૨	૦

ભુગોળ

આર્યોક ભુગોળ	૫	૬
ભુગોળ પરીચય ભા. ૩	૧	૧૦
" ભા. ૪	૨	૩

વાંચન માટે સાહીત્ય

પ્રાચીન ... સમયરસ કથાઓ	૧	૬

અંક ગણીત

અંકગણીતના મુળ તત્વો	૨	૦
મીડલ સ્કુલ અંકગણીત ભા. ૧	૨	૬
મારું ગણીત ભા. ૧	૧	૩
" " ભા. ૩	૧	૬
" " ભાગ ૪	૨	૦

સુતન લેખન માળા આ માળા માં નીચલા ચાર પુસ્તકો આવે છે. એ પુસ્તકો દ્વારા બાળકો જ્ઞાન મેળવે છે.

સુતન લેખન તાલીમ વર્ગ			શ્રેણી ૧	૧	૩
" " પોથલુ ૧-૨-૩-૪			" ૨	૧	૩
પ્રત્યેકની કીંમત	૧	૦	" ૩	૧	૬
			" ૪	૧	૬
નવયુગ વાચન માળા			" ૫	૧	૮
પુસ્તક બીજું	૨	૦	" ૬	૧	૮
પુસ્તક ત્રીજુ	૨	૩	" ૭	૧	૮
" ચોથું	૨	૩			

ચાલો લખીએ

Obtainable from:

'INDIAN OPINION'

Private Bag,

Phoenix, - Natal.

જ્ઞાન મેળવવા લાયક પુસ્તકો

ગીતા ધ્વની ,, ,,	૧	૩
કેળવણી વિકાસ (કી. મશરૂવાળા)	૩	૦
સ્ત્રી પુ. મર્યાદા ,, ,,	૪	૬
સમુળી ક્રાંતી ,, ,,	૪	૦
કેળવણી વડે ક્રાંતી	૭	૬
પૂર્વ આફ્રીકાની સફર (કાકા કાલેલકર)	૭	૬
મારી જીવન કથા (નેહરૂ)	૧૫	૦
હલકી અને સંસ્કૃતીનું ભાવી (રાધા કૃષ્ણન)	૧	૦
સરદાર વલ્લભભાઈ ભાગ ૧	૧૩	૦
સરદારનાં ભાષણો	૧૨	૦
એક ધર્મ યુદ્ધ (અમદાવાદનો મજુરોની લડતનો ઇતિહાસ)	૧	૩
ગ્રામ્ય વિદ્યાપીઠ (શીક્ષકો માટે)	૧	૦
શ્રાદ્ધના તેર દિવસ	૧	૦
ધર્મ મંથન	૫	૦
જીવન શોધન	૮	૦

Obtainable from:

'Indian Opinion'

P. Bag, Phoenix,

Natal.

નવલ કથાઓ

સારા સારા લેખકોનું સુંદર સાહીત્ય

કપાલ કુંડલા (બંકીમ ચંદ્ર)	૬	૬
નવલીકાઓ (મેઘાણી)	૬	૬
મળેલાંજીવ (પ્ર. પટેલ)	૭	૦
સોરઠી ગાથા ,,	૬	૬
દેવદાસ (શરદબાબુ)	૫	૦
ઘરે બાહીરે ,,	૬	૦
મેઘ બીંદુ	૭	૦
ત્રણ અરધુ બે	૪	૦
ઉભી વાટ	૮	૬
ઉન્નયન	૭	૦
કલાની સહચરી	૫	૦
દોન ફ્વ	૬	૦
ખરૂઆ બાપુ	૭	૬
કઉંચ વધ	૧૦	૬
અખુટ ધારા	૭	૬
શહીદોનો સંદેશ (આયરલેન્ડના શહીદ)	૪	૦
કૃષ્ણા દેવી (સાને ગુરૂજી)	૨	૩
શામના રખોપા સાને ગુરૂજી	૧૦	૦

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ:

'Indian Opinion' P. Bag.,

Phoenix, Natal.

ગાંધી સાહિત્ય

પાયાની કેળવણી (ગાંધીજી)	૩	૦
અમારાં બા (કસ્તુરબા ગાંધી)	૩	૦
ગાંધીજીનો સરકાર સાથે પત્રવ્યવહાર	૩	૦
બાપુની સેવામાં	૬	૦
અસહકારનો વિચાર	૧	૦
ગાંધીજી (એક અધ્યયન)	૧૦	૦
કસ્તુરબા સ્મારક અંક—('ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન')	૧	૬
ગાંધી સ્મારક અંક	૨	૦
બાપુના—બા ને પત્રો (કસ્તુરબા પર લખાયલા પત્રો)	૨	૬
હાથીઈંડ	૧	૬
નળ આખ્યાન	૦	૬
મારી જીવન કથા (ભારતના રાષ્ટ્રપતી રાજેન્દ્રપ્રસાદ)	૧૫	૦
હીંદનો કોમી ત્રીકોણ (કોમવાદ વિષે લખેલું)	૬	૦
આરોગ્યની ચાવી	૧	૧

Obtainable from

"Indian Opinion"

P. Bag,

Phoenix, Natal.

ગાંધી સાહીત્ય

દ. આ. નો ઈતીહાસ		૭	૬
મહાદેવ દેશાઇનું જીવન ચરીત્ર		૨	૩
મહાદેવ દેશાઈની ડાયરી	ભા. ૧	૧૦	૦
,, ,, ,,	ભા. ૨	૧૨	૦
,, ,, ,,	ભા. ૩	૧૨	૬
,, ,, ,,	ભા. ૪	૮	૦
,, ,, ,,	ભા. ૫	૧૬	૦
બાપુની કારાવાસની કહાણી		૧૫	૦
હસ્ત લીખીત હીંદ સ્વરાજ્ય		૫	૦
આત્મ કથા (ગાંધીજી)		૭	૬
ગાંધીજીની સંક્ષીપ્ત આત્મ કથા		૨	૬
બાપુની ઝાંખી (કાકા કાલેલકર)		૩	૦
રામ નામ (ગાંધીજી)		૨	૦
બાપુ મારી મા (મનુ ગાંધી)		૨	૬
બાપુના પત્રો: (આશ્રમની બેનો ઉપર)		૨	૬
બાપુની પ્રસાદી		૫	૦
ગાંધીજી અને સામ્યવાદ (કી. મશરૂવાળા)		૩	૦
નીતી નાશને માર્ગે (ગાંધીજી)		૨	૦
અનાસક્તી યોગ (ગાંધીજીએ ગીતાજીનો કરેલા અનુવાદ)		૧	૬
ધર્માત્મા ગોખલે (ગાંધીજી)		૧	૬
આશ્રમ ભજનાવલી		૧	૦

Obtainable from:

'Indian Opinion'

P. Bag, Phoenix,

Natal.

K. M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

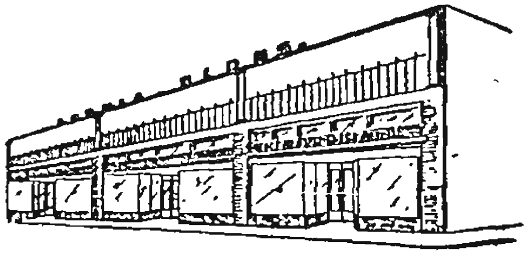

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરેટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીયે છીયે.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની બંગડી અછોડા, સાડીની પીન, વીટી બકલ્સ એરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

Phone 22905 Tel. ADD.: "GANDABHAI"

The Home Of INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their POSTAL ORDER with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઇની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે.

નો. રોડેશીયા શી. ૧–૦ રતલે. સધન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET, DURBAN.

Telephone: 20951

177 Grey Street DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન: ૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.

ભગત્સ વેજીટેરીયન લાઉંજ

(પ્રોપ્રાયટર: જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલીસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.